

Trygghetsbokslut 2021

**NÄSSJÖ
KOMMUN**

**Vetlanda
KOMMUN**

Innehåll

Ordlista och begreppsförklaring.....	4
Inledning.....	6
Våra mål	7
Säkerhetsmål.....	7
Målområden.....	7
Psyisk hälsa.....	8
Statistik	8
Temagrupper och aktiviteter.....	10
Fallolyckor	12
Statistik	12
Aktiviteter	13
Trafikolyckor.....	14
Statistik	14
Aktiviteter	15
Brand.....	17
Statistik	17
Aktiviteter i Nässjö och Vetlanda kommuner.....	18
Brottsförebyggande arbete.....	20
Statistik	20
Temagrupper och aktiviteter	24
Civilt försvar	27
Temagrupper och aktiviteter.....	27
Internt skydd	28
Aktiviteter	28
Klimatanpassning	30
Prognos	30
Aktiviteter	31
Krishantering.....	33
Temagrupper och aktiviteter	33
Särskilda händelser under året.....	34
Dödsbranden i Anneberg	34
Drunkningsolyckan vid Vallsjön.....	34
Knivdådet i Vetlanda	35
Skogsbränder inom Räddningsregion Sydöstra Sverige.....	35
Knivskärningen på Brinellgymnasiet	36
Dödsolyckan i Lindshammar	36

Oroligheter bland ungdomar	37
Covid-19 i Nässjö kommun	37
Covid-19 i Vetlanda kommun.....	38
Insatsarbete.....	39
Sammanfattning.....	39
Brand i byggnad	40
Brand utomhus.....	41
Automatiska brandlarm	42
Trafikolyckor.....	42
Sjukvårdslarm.....	43
Suicid och hot om suicid	44
Utsläpp farligt ämne.....	44
Drunkning.....	44
Övrigt.....	44

Ordlista och begreppsförklaring

LEH: Lagen (2005:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

LSO: Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Temagrupper: En arbetsgrupp som arbetar med aktiviteter kopplade till målen i Handlingsprogram för skydd och säkerhet.

Våld i nära relation: Socialstyrelsens definition är följande: "Våld är ett mångtydigt begrepp som i både forskning och praktik kan definieras på olika sätt. Det kan handla om brottsliga gärningar som fysiskt våld och sexuella övergrepp. Våld kan också vara handlingar som enligt rådande lagstiftning inte definieras som brott, men som sammantaget kan skapa ett mönster av utsatthet. Exempel på det är nedsättande kommentarer, ekonomiskt utnyttjande, försummelse och isolering från vänner och familj." Termen gäller inte bara i parrelationer utan kan handla om våld ifrån personer som är närstående i alla former av relationer. Ett exempel är hedersrelaterat våld och förtryck, se nedan.

Hedersrelaterat våld och förtryck: Socialstyrelsens definition är följande: Hedersrelaterat våld och förtryck uppstår för att skydda eller återupprätta en familjs eller en större släkts heder och sociala anseende. Det sanktioneras av ett kollektiv och utövas även ofta av flera personer. De utsattas familjemedlemmar eller närstående spelar i regel en avgörande roll.

Våldsbejakande extremism: Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som ser våld, skadegörelse och andra brott som ett legitimt medel för att uppnå ett ideologiskt (politiskt och/eller religiöst) mål (Nationella Samordnaren, 2016b). Begreppet består av två beståndsdelar: våldsbejakande och extremism. Att vara våldsbejakande innebär inte bara acceptering av våldsanvändning utan även stödande av användningen av sådant ideologiskt motiverat våld för att främja en viss sak. Med begreppet extremism åsyftas rörelser, ideologier eller individer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning; det vill säga en samhällsordning där politiska mål och samhällsförändringar kan påverkas och uppnås genom användandet av demokratiska processer. (Regeringens rapport, DS 2014:4)

MVP: Mentor i våldsprevention är en lektionsserie för skolan med målet att stoppa och förebygga mäns och killars våld. Elever och lärare lär sig att ta ansvar för varandra och säga ifrån om de ser eller hör våld och kränkningar. Lektionerna leds av instruktörer som fått utbildning för det.

ANDTS: Samlingsbegrepp för det förebyggande arbetet mot alkohol, narkotika, doping, tobak och spel. ANDTS-arbetet återfinns i flera delar av verksamheten som folkhälsa, brottsförebyggande och psykisk hälsa.

Suicid: Socialstyrelsen beskriver suicid, det vill säga att ta sitt eget liv, som en avsiktlig självdestruktiv handling som leder till döden.

Folkhälsa: Folkhälsa är den samlade hälsan i en befolkning eller annan större grupp människor. Folkhälsa omfattar alla aspekter av hälsa, såväl fysisk som social och psykisk.

Nätmobbing: Samlingsbegrepp för mobbing som sprids genom användningen av digital teknik. Det kan ske på sociala medier, tjänster för snabbmeddelanden, spelplattformar och mobiltelefoner. Det är upprepat beteende, vars syfte är att skrämja, irritera eller skämma dem som mobbningen riktas mot.

Säkerhetsskydd: Säkerhetsskydd handlar om att skydda den information och de verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet mot spioneri, sabotage, terroristbrott och vissa andra brott som kan hota säkerheten.

Totalförsvaret: Totalförsvaret är all verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Totalförsvaret består av militärt försvar och civilt försvar.

Klimatanpassning: Klimatförändringar kan ge upphov till skador och förluster av olika slag. Klimatanpassning handlar om att rusta samhällen för de nya utmaningar som en ökad uppvärmning ger.

Räddningsinsats: Insatser som genomförs av staten eller kommuner vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom och miljö.

Självmordshandling: Handlingar menade att, medvetet eller omedvetet, skada sig själv. Självmordshandlingar kan leda till suicid och termen används i socialstyrelsens register över skador och dödsorsaker.

Handling med oklar avsikt: En term som används i socialstyrelsens statistik över dödsorsaker, främst för att beteckna så kallade osäkra självmord.

ISF: Inriktning och samordningsfunktion. Vid samhällsstörningar kan de hanterande aktörerna behöva samordna sina insatser, prioritera behoven och hjälpas åt för att kunna agera så effektivt som möjligt. För att kunna åstadkomma detta används en inriktnings- och samordningsfunktion.

IPF: Inriktnings- och prioriteringsfunktion. Funktionen ska mäkla resurser mellan räddningstjänster, prioritera MSB:s och internationella förstärkningsresurser och ge rekommendationer till andra myndigheter. Det är ett samarbete mellan räddningstjänster, länsstyrelser och MSB.

RSöS: Räddningsregion Sydöstra Sverige. Ett gemensamt ledningssystem för räddningstjänsten i Jönköpings, Kronobergs och Blekinge län samt delar av Östergötlands och Kalmar län. Insatser styrs från Jönköping. I ledningssystemet ingår 30 kommuner med cirka 800 000 invånare.

Inledning

Under 2021 beräknades kostnaden för olyckor inom Nässjö och Vetlanda kommuner till cirka 560 miljoner kronor.¹ I kostnadsberäkningen ingår skada på människa och egendom vilket är direkta kostnader. Ungefär 60 procent av beloppet utgör sådana kostnader. Resterande 40 procent består av indirekta kostnader vilket inkluderar produktionsbortfall.²

Trygghets- och säkerhetsarbetet är en naturlig del av Nässjö och Vetlanda kommuners vardagliga arbete och utgör kärnverksamheten för Högländets räddningstjänstförbund (HRF). Tillsammans verkar vi för en ökad trygghet och säkerhet för kommunernas invånare. Vi arbetar med allt från olyckor i vardagen till de stora händelserna som kan försätta hela samhället i kris. Vårt mål är att i så hög grad som möjligt förebygga och på bästa sätt hantera både de små och stora olyckorna. Den bästa olyckan är den som aldrig uppstår!

Att arbeta med trygghet och säkerhet är ett lagkrav enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor och lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Kommunerna och HRF har tillsammans antagit Handlingsprogram för skydd och säkerhet 2020–2023 som beskriver säkerhetsarbetet i sin helhet utifrån ovan nämnda lagstiftningar.

Trygghetsbokslutet är den årliga uppföljningen av programmet och presenteras för HRF:s direktion och medlemskommunernas fullmäktigeförsamlingar. Syftet med ett trygghetsbokslut är att ge beslutsfattare insyn i det vardagliga arbetet med trygghet och säkerhet. Utöver handlingsprogrammet och dess mål presenteras även statistik över de räddningsinsatser som gjorts under året och aktiviteter kopplade till aktuella problem som uppstått under året. Det är den senast tillgängliga statistiken som används i detta bokslut.

¹ Sveriges kommuner och regioner. Öppna jämförelser – Trygghet och säkerhet 2021. 2022.

² De kostnader som redovisas är sådana kostnader som uppstår till följd av olyckor i alla delar av samhället: staten, kommunerna, landstingen/regionerna, näringslivet och medborgarna (drabbade och anhöriga). Det är endast kostnader som uppstår efter att olyckan har inträffat som ingår. Beräkningen omfattar direkta och indirekta kostnader. Direkta kostnader är kostnaden för de resurser som förbrukas i samband med eller till följd av olyckan. De indirekta kostnaderna definieras som produktionsbortfall till följd av skada eller död.

Våra mål

Bokslutet utgår från de målområden som antagits av våra medlemskommuner och är inom ramen för Handlingsprogram för skydd och säkerhet 2020–2023.

Säkerhetsmål

Nässjö och Vetlandas fullmäktigeförsamlingar har antagit ett säkerhetsmål som anger visionen för det kommunala säkerhetsarbetet på lång sikt. Målet är detsamma för båda kommunerna. Även Högländets räddningstjänstförbund har antagit en övergripande vision för sin verksamhet. Målen lyder:

Nässjö/Vetlanda kommun ska aktivt och systematiskt förebygga risker genom en god säkerhetsplanering. Säkerhetsarbetet syftar till att minimera negativa konsekvenser av olyckor, skador och störningar för människor, verksamhet och resurser. Säkerhetsarbetet ska också skapa god säkerhet och trygghet för kommuninvånarna samt en kvalitetshöjning av kommunens verksamhet.

Högländet är en säker och trygg region där varken hälsa, liv, egendom eller miljö tillåts påverkas negativt eller gå förlorade. Högländets räddningstjänstförbund skyddar och hjälper!

Målområden

Nässjö och Vetlanda kommuner har tillsammans med Högländets räddningstjänstförbund arbetat med handlingsprogrammets åtta målområden. Målet olyckor är uppdelat i två mål. Målområdena har utformats efter de risker som antingen orsakar flest skador på personer, flest dödsfall eller som orsakar samhället stora kostnader. Det kan också vara risker som i dagsläget inte anses vara av hög prioritet men som uppvisar en negativ trend med potential att i framtiden orsaka stor skada och/eller lidande för kommunens invånare. Riskerna är identifierade i kommunernas risk- och sårbarhetsanalys. De första tre målen är prioriterade under mandatperioden.

- Antalet slutenvårdade³ och omkomna till följd av självdestruktiv handling ska minska under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.
- Antalet fallolyckor som resulterar i slutenvård hos personer som är 65 år och äldre ska minska med minst en procent under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.
- Antalet slutenvårdade och omkomna till följd av trafikolyckor ska minska under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.
- Antalet utvecklade bränder i byggnader ska minska i Nässjö och Vetlanda kommuner under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.
- Antalet brott som sker i offentlig miljö i Nässjö och Vetlanda kommuner ska minska under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.
- En övad krigsorganisation ska skapas i respektive kommun där personal är säkerhetsklassad och krigsplacerad.
- Säkerhetsarbetet ska minimera negativa konsekvenser av olyckor, skador och störningar för kommunens personella, fysiska och immateriella tillgångar.
- Nässjö och Vetlanda kommuner ska arbeta långsiktigt för att skapa ett robust samhälle som aktivt kan möta klimatförändringarnas konsekvenser.
- Kommunerna ska ha en bättre krishanteringsförmåga genom övning.

³ Hälso- och sjukvård när den ges till patient vars tillstånd kräver resurser som inte kan tillgodoses inom öppen vård eller hemsjukvård. Socialstyrelsen.

Psyisk hälsa

Målmråde: Antalet slutenvårdade och omkomna till följd av självdestruktiv handling ska minska under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.

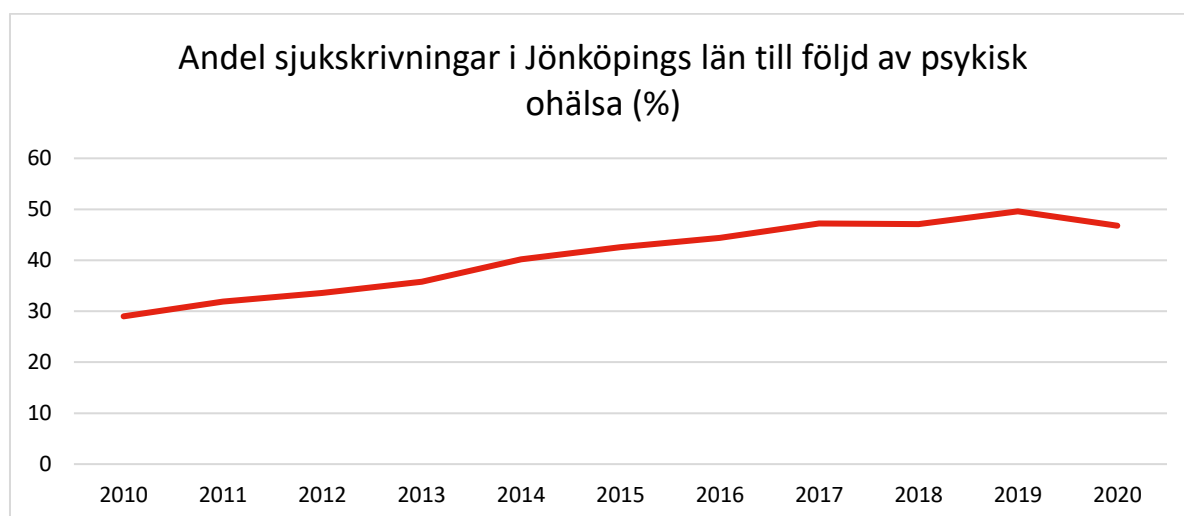
Varje år omkommer cirka 800 000 personer i suicid världen över, vilket motsvarar ungefär en omkommen person var fyrtionde sekund. Globalt är suicid den näst vanligaste dödsorsaken i åldersspannet 15–29 år och i vissa europeiska länder är det till och med den vanligaste dödsorsaken.⁴ WHO har ett globalt mål att minska antalet suicider med 15 procent till år 2023.⁵

Sedan början på åttiotalet har suicidtalet⁷ i Sverige minskat fram till 2000-talet från en nivå som då var den högsta någonsin, till att plana ut under 00- och 10-talet. Av de 170 länder som är listade av WHO ligger Sverige på plats 60 i suicidtal.^{8 9} Den positiva trenden som Sverige haft gäller dock inte ungdomar och unga vuxna i åldersgruppen 15–24 år där suiciden legat på ungefär samma nivå under en längre tid. Bland unga flickor har suicidförsöken ökat.¹⁰

I Sverige omkom totalt 1 441 personer i suicid år 2021. Män är starkt överrepresenterade, 1 014 av de omkomna var män och 427 var kvinnor. I Sverige är suicid den vanligaste dödsorsaken bland män i åldern 15 – 44 år och den näst vanligaste dödsorsaken bland kvinnor i samma ålder. Generellt säger man att det på varje fullbordat suicid går 20 suicidförsök och 100 personer med suicidtankar eller som har en plan för genomförandet av suicid.¹¹

Statistik

Nedan presenteras statistik från Försäkringskassan om sjukfrånvaro till följd av psykisk ohälsa, samt en samhällsekonomisk beräkning av konsekvenserna.

Figur 1. Andel sjukskrivningar i Jönköpings län till följd av psykisk ohälsa. Källa: Försäkringskassan. 2021.

⁴ Folkhälsomyndigheten.

⁵ Lancet Psychiatry 2016, Suicide prevention strategies revisited: 10-year systematic Review. Gil Zalsman.

⁶ WHO, världshälsoorganisationen. 2019.

⁷ Antal personer per 100 000 som begått självmord.

⁸ Fakta om självmord. Mind. 2019.

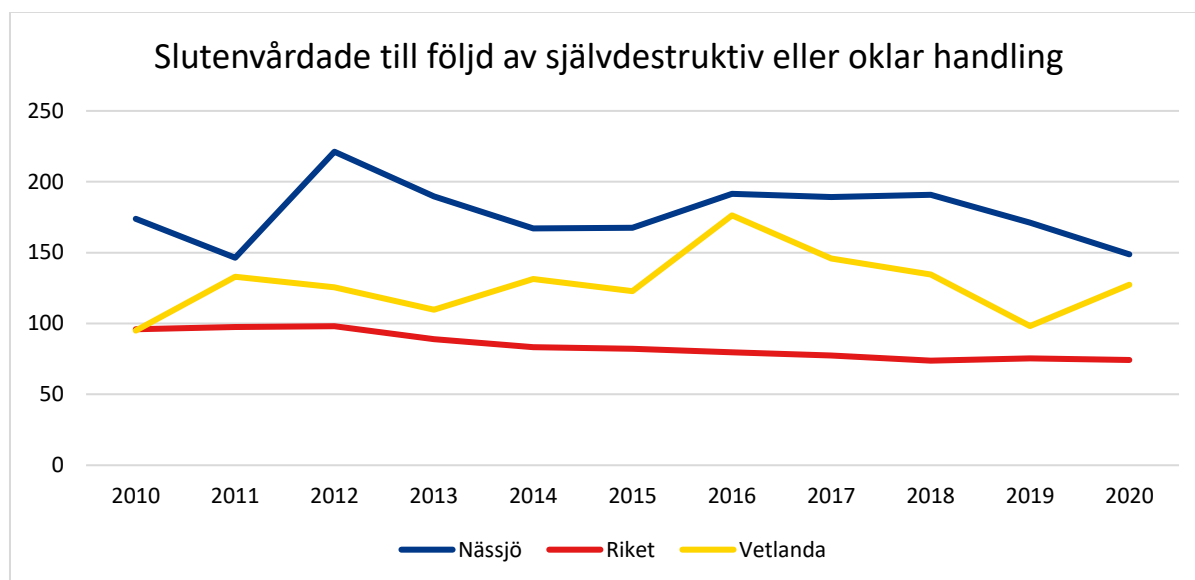
⁹ I många delar av världen är suicid ännu tabu och i några länder det till och med olagligt. Detta kan påverka hur suicid utreds och registreras. Av WHO:s medlemsstater är det t.ex. enbart 60 som bedöms ha suicidstatistik av god kvalitet. Detta betyder att internationella jämförelser inte är helt säkra.

¹⁰ Folkhälsomyndigheten, nationellt program för suicidprevention.

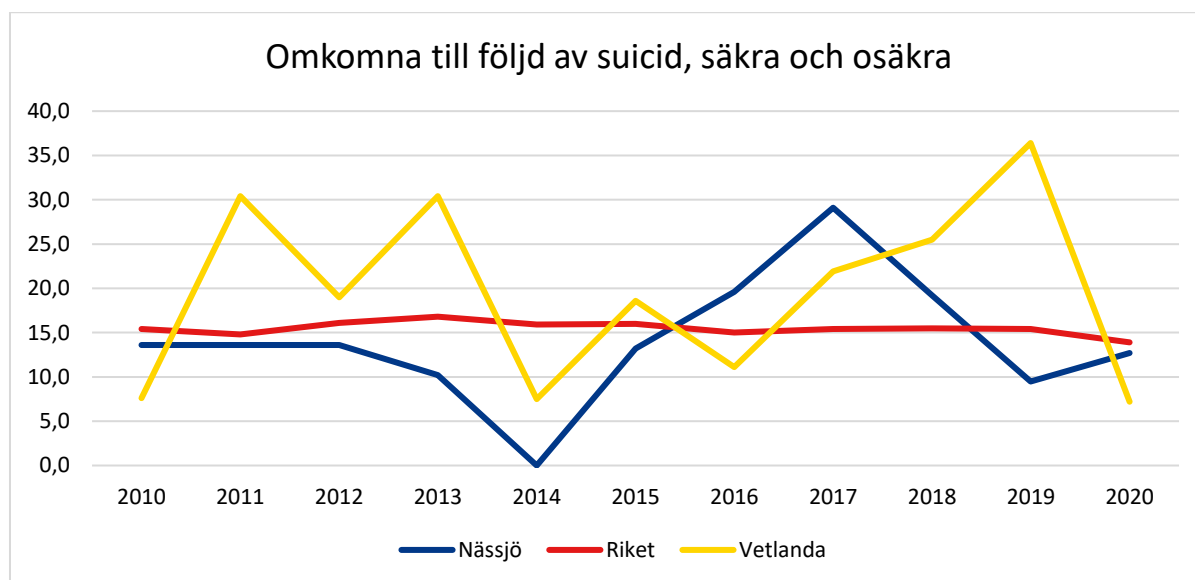
¹¹ 1 441 självmord i Sverige år 2021. Riksförbundet för SuicidPrevention och Efterlevandes Stöd (SPES). 2022.

Cirka 47 procent av alla pågående sjukskrivningar i Jönköpings län berodde 2020 på psykisk ohälsa. År 2010 var denna siffra 29 procent.¹² Samhällsförlusten för sjukskrivning i Sverige uppgår till 64 miljarder kronor per år exklusive kostnaden för vårdinsatser och utbetalning av sjukpenning och rehabiliteringspenning. Den samhällsekonomiska kalkylen uppskattar det samhällsekonomiska värdet som går förlorat då arbete inte kan utföras på grund av längre perioder av sjukskrivning. En minskning på 30 procent i andelen sjukskrivna skulle innebära en samhällsvinst på 67,5 miljoner i Vetlanda och 80,4 miljoner i Nässjö.¹³

Nedan presenteras statistik, baserad på senast tillgängliga uppgifter från Socialstyrelsen.¹⁴

Figur 2. Källa: Socialstyrelsen 2022 (PAR X60-X84, Y10-Y34).

Figur 3. Källa: Socialstyrelsen 2022 (DOR X60-X84, Y10-Y34).

¹² Pågående sjukfall – diagnos. Försäkringskassan. 2022.

¹³ Samhällskostnaden för längre sjukfrånvaro. Skandia. 2018.

¹⁴ Om inget annat anges är siffrorna som anges per 100 000 invånare.

Det är svårt att se en trend när det kommer till antalet omkomna i kommunerna, då små variationer ger stora visuella utfall eftersom det handlar om ett fåtal individer på lokal nivå.

Folkhälsoenkät Ung

Folkhälsoenkät Ung är en ungdomsenkät som genomförs i form av en webbenkät i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet vart tredje år. Undersökningen kartlägger ungdomars hälsa och livsstil.

Nässjö kommun

Det finns ett tydligt samband mellan alkohol, narkotika och psykisk ohälsa. Alkoholkonsumtionen ökar bland både tjejer och killar i årskurs 9 i Nässjö och i högre utsträckning jämfört med länet i övrigt. Bland gymnasieungdomar minskar dock konsumtionen.

I Nässjö kommun ser 77 procent av de unga mycket eller ganska ljust på framtiden vilket är lägre jämfört med övriga kommuner i länet. För unga tjejer är det en nedåtgående trend. Hos unga tjejer ses även en ökning av psykiska besvär. En högre andel tjejer, jämfört med länssnittet, uppger att de är stressade och har svårt att somna.

Vetlanda kommun

I Vetlanda kommun ökar ungas alkoholkonsumtion över tid, särskilt hos unga tjejer. Alkoholkonsumtionen är högre än i länet som helhet. Detsamma gäller för intensivkonsumtion, det vill säga konsumtion av en större mängd alkohol vid ett och samma tillfälle.

Drygt 80 procent av Vetlanda kommuns unga ser ganska eller mycket ljust på sin framtid, vilket är något fler än i Jönköpings län som helhet. 40 procent av kommunens unga tjejer uppger dock att de har känt sig stressade mer än en gång i veckan eller oftare det senaste halvåret.

Temagrupper och aktiviteter

Nässjö kommun

I Nässjö kommun finns en temagrupp för psykisk hälsa. Sammankallande är kommunens suicidpreventionssamordnare som finns hos Höglandets räddningstjänstförbund. Under 2021 påbörjades en inventering av pågående och befintliga arbeten inom ramen för förvaltningarnas löpande arbete som kan kopplas till mål i det nationella handlingsprogrammet för suicidprevention. Inventeringen kan ses som ett levande dokument som uppdateras över tid. Varje förvaltning ansvarar för att själva fylla på med aktiviteter och arbete som kan påverka målet för att slutenvårdade och omkomna till följd av självdestruktiv handling ska minska. Syftet med inventeringen är att synliggöra att det redan idag pågår mycket arbete med koppling till målet.

Temagruppen har även spridit en 15-minuters informationsfilm som producerats av Höglandets räddningstjänstförbund. Innehållet berör psykisk ohälsa och suicid och är en introduktion i ämnet. Filmen kan användas på till exempel APT eller andra sammankomster där man vill lyfta frågan.

Broschyren "Våga prata om psykisk ohälsa" har blivit reviderad och distribuerad fysiskt och digitalt via kommunens kanaler. Det har även skett en spridning av den webbaserade utbildningen "Ledare som lyssnar" från Folkhälsomyndigheten till ungdomsledare i föreningar. Deltagare på chefsdagen i oktober fick en föreläsning om psykisk hälsa och suicid.

Temagruppen har ambitionen att under 2022 genomföra ett antal aktiviteter, bland annat riktade insatser gentemot de som arbetar med äldre. Äldre (65+) är särskilt utpekade som riskgrupp för psykisk ohälsa.

Vetlanda kommun

I Vetlanda kommun finns en temagrupp för psykisk hälsa. Sammanställande är kommunens suicidpreventionssamordnare som finns hos Höglandets räddningstjänstförbund.

Under 2021 påbörjades en inventering av pågående och befintliga arbeten inom ramen för förvaltningarnas löpande arbete som kan kopplas till mål i det nationella handlingsprogrammet för suicidprevention. Inventeringen kan ses som ett levande dokument som uppdateras över tid. Varje förvaltning ansvarar för att själva fylla på med aktiviteter och arbete som kan påverka målet för att slutenvårdade och omkomna till följd av självdestruktiv handling ska minska. Syftet med inventeringen är att synliggöra att det redan idag pågår mycket arbete med koppling till målet.

Temagruppen har även spridit en 15-minuters informationsfilm som producerats av Höglandets räddningstjänstförbund. Innehållet berör psykisk ohälsa och suicid och är en introduktion i ämnet. Filmen kan användas på till exempel APT eller andra sammankomster där man vill lyfta frågan. Filmen har även distribuerats till näringslivet via NUVAB. Vård- och omsorgsförvaltningen kommer att jobba med filmen med till exempel fallbeskrivning från MHFA-materialet vid APT. Det har även skett en spridning av den webbaserade utbildningen "Ledare som lyssnar" från Folkhälsomyndigheten till ungdomsledare i föreningar. Det finns en efterfrågan från kommunens förvaltningar på material för repetition och fortbildning i ämnet psykisk ohälsa och suicid varpå temagruppen förberett ett antal alternativ.

Socialförvaltningen har arbetat med att ta fram ett metodstöd för personal vid misstanke om suicidrisk i mötet med klienter. Det har under året påbörjats ett arbete i kommunen kring äldres ofrivilliga ensamhet. Detta kan kopplas till suicidprevention då äldre är överrepresenterade i suicidstatistiken, särskilt äldre män som är en tydlig riskgrupp.

Inom ramen för Hälsocenters verksamhet möter hälsocoachen personer med lätt till måttlig psykisk ohälsa och stöttar, vägleder och coachar till förändrade levnadsvanor och sociala sammanhang som främjar långsiktig fysisk, psykisk och existentiell hälsa.

Näringslivet i kommunen har via NUVAB fått en föreläsning och genomgått en temadag och workshop om arbetsmiljö och psykisk ohälsa, kallat Drogfritt näringsliv. Alkohol- och droganvändning ökar risken för psykisk ohälsa och suicid signifikant. Det är inte heller ovanligt att personer med psykisk ohälsa utvecklar beroendeproblematik och det är viktigt att dessa personer fångas upp. Näringslivet genom NUVAB har även gått utbildning i MHFA – Första hjälpen till psykisk hälsa.

Fallolyckor

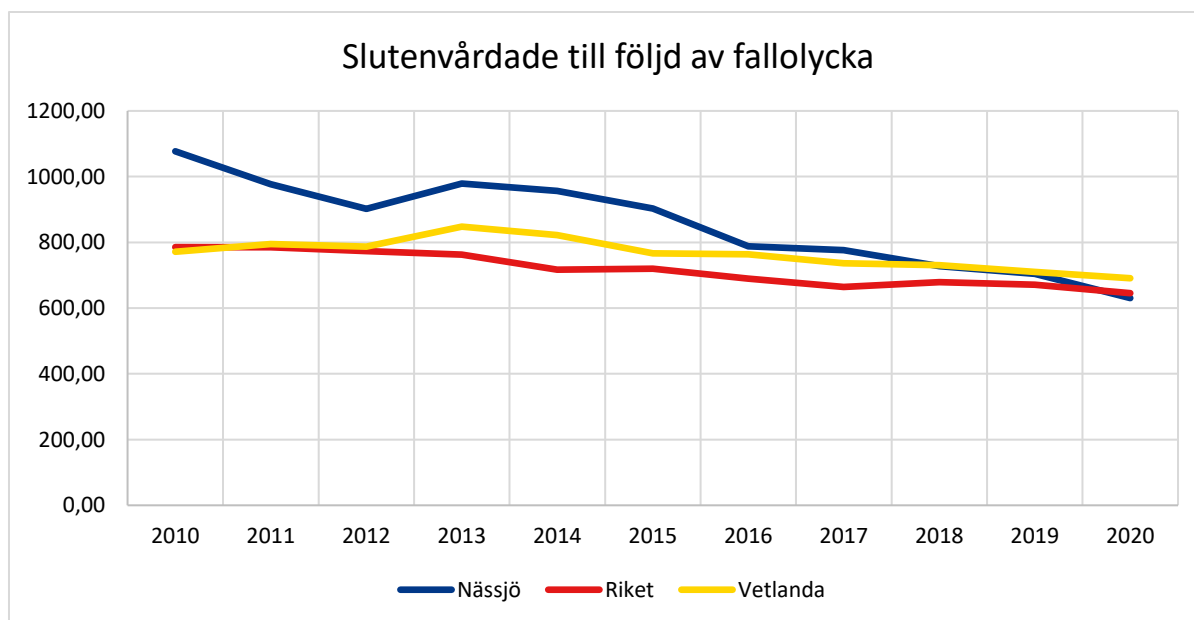
Målområde: Antalet fallolyckor som resulterar i slutenvård hos personer som är 65 år och äldre ska minska med minst en procent under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.

I dagsläget är fallolyckor den vanligaste skadeorsaken till inläggning på sjukhus. Två tredjedelar av alla olycksfall är just fallolyckor. Det är den typ av olycksfall som dominerar bland äldre. Statistik visar att sju av tio av alla som drabbas av fallolyckor är 65 år eller äldre.¹⁵ För personer i det åldersspannet sker flest fallolyckor i eller kring den ordinarie bostaden.

Kommuner med en hög andel äldre tenderar att få fler sjukhusvårdade per 1 000 invånare än kommuner med en lägre andel äldre eftersom fallolyckor i högre utsträckning drabbar äldre i kombination med att den olyckstypen står för den största delen av olyckorna.¹⁶ I Nässjö kommun är 21,2 procent av befolkningen äldre än 65 år, i Vetlanda är det 23,8 procent som är äldre än 65 år och rikssnittet ligger på 19,9 procent.¹⁷

Statistik

Nedan presenteras senast tillgängliga statistik.¹⁸

Figur 4. Källa: Socialstyrelsen 2022 (PAR W00-W19).

Nässjö kommun

Frekvensen för andelen slutenvårdade har legat på en relativt sjunkande nivå mellan 2009 och 2019, med en knapp marginal under riksgenomsnittet under 2020. Under 2020 slutenvårdades 199 personer till följd av fallolycka och tre personer omkom.

Vetlanda kommun

Frekvensen för andelen slutenvårdade har legat på en relativt stabil nivå under perioden 2009 till 2015, för att sedan sakta sjunka fram till 2020. Vetlanda kommun ligger en knapp marginal högre än

¹⁵ Socialstyrelsen. 2022.

¹⁶ Öppna jämförelser. Trygghet och säkerhet. 2022.

¹⁷ Befolkningsstatistik. SCB. 2021.

¹⁸ Statistiken anges per 100 000 invånare för att kunna jämföra kommunerna med varandra och riksgenomsnittet.

riksgenomsnittet. Under 2020 slutenvårdades 190 personer till följd av fallolycka och fyra personer omkom.

Aktiviteter

Arbetet med att starta upp en temagrupp olyckor innefattande fall- och trafikolyckor samt brand påbörjades under året men fick avbrytas till följd av pandemin.

Nässjö kommun

Under 2021 har äldreomsorgen arbetat förebyggande gällande fallolyckor på olika sätt. Kommunen arbetar med kvalitetsregistret Senior Alert på lite olika sätt inom sina verksamheter och har som mål och ambition att fortsätta utveckla det viktiga preventiva arbetet. I Senior Alert ingår riskbedömning inom följande områden: risk för fall, undernäring, trycksår och munhälsa. Om en brukare har risk inom ett eller flera områden sätts olika åtgärder in och ska följas upp löpande. Det hålls regelbundna teamträffar för enhetschef, sjuksköterska, undersköterska, arbetsterapeut och fysioterapeut där de medverkande går igenom riskbedömningarna tillsammans. Arbetet med Senior Alert har kommit olika långt i olika verksamheter på grund av pandemin.

Äldreomsorgen erbjuder uppsökande verksamhet till personer över 80 år som inte har några insatser sedan tidigare. Hembesöket utförs av förvaltningens äldrepedagog och specialistundersköterska inom demens. Under besöket går de igenom ett frågebatteri och har en dialog om hur personen har det i sitt dagliga liv gällande aktivitet, hjälpmedel, läkemedel, teknik och upplevd ensamhet. Vid installation av trygghetslarm tar larmgruppen med sig foldern "Undvik fallolyckor" som information till brukarna. Aktivitet är en viktig faktor för att stärka balansen och förebygga fall och är därför en del i det dagliga arbetet inom verksamheten.

Vetlanda kommun

Under 2021 påbörjades ett arbete med äldres ofrivilliga ensamhet. Exempel på insatser som kan bli aktuella är anordnande av aktiviteter som bidrar till gemenskap och stimulans bland äldre. Fysisk aktivitet är ett sätt att minska risken för fallolyckor då det kan stärka äldres fysiska och psykiska hälsa. Även Hälsocenter har startats upp i kommunen och kan coacha de som fått FAR, fysisk aktivitet på recept.

Vård- och omsorgsförvaltningen har påverkats av pandemin och inte haft möjlighet att genomföra så många åtgärder. Dock arbetar man förebyggande genom att använda sig av Senior Alert i det dagliga arbetet. I det arbetet är alla professioner i teamet delaktiga. Förvaltningen har även arbetat fram en video med enkla övningar som äldre kan göra hemma för att stärka sin balans. Filmen är framtagen av sjukgymnasterna. Övningarna som visas kan göras av de som kan lite mer men även av de som exempelvis har en rullator. Helst vill kommunen att flertal aktiviteter kunde genomföras i samverkan med regionen.

Trafikolyckor

Målområde: Antalet slutenvårdade och omkomna till följd av trafikolyckor ska minska under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.

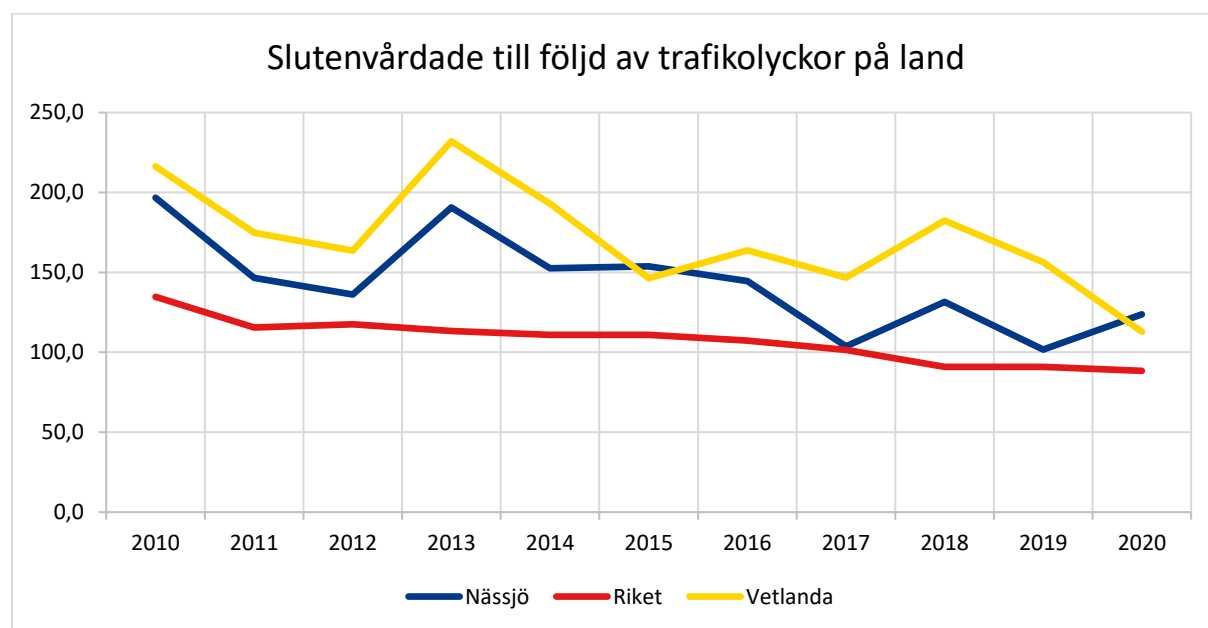
År 1997 tog svenska riksdagen beslutet att Nollvisionen ska vara grunden för trafiksäkerhetsarbetet. Nollvisionen bygger på att ingen människa ska dödas eller skadas allvarligt i trafiken. I februari 2020 beslutade regeringen om ett nytt etappmål, där antalet omkomna i vägtrafiken ska halveras till år 2030, och allvarligt skadade ska minska med minst 25 procent.¹⁹ Under perioden 2010 till 2021 omkom i genomsnitt 260 personer i trafiken varje år.²⁰ Under 2020 var majoriteten av de omkomna skyddade trafikanter, det vill säga trafikanter som färdades i personbil, lastbil eller buss.

Trafikverket beräknar att unga vuxna (18–24 år) och äldre (75 år och äldre) löper störst risk att omkomma i trafiken i förhållande till andel av befolkningen. Den vanligaste hastighetsgränsen på olycksvägar med dödligt utfall är 70 eller 90 km/h. De flesta omkommer i olyckor som sker i dagsljus, i uppehållsväder och/eller på torra vägar. De svåraste viltolyckorna sker främst med älg.²¹

2021 var ett annorlunda år i trafiken, med ett ovanligt lågt antal omkomna. Under året omkom 192 personer i trafiken²². Antalet svårt skadade brukar vara runt 1 600 personer per år. Bland de omkomna var det flest i kategorin 75 år och äldre, och bland de svårt skadade var den största kategorin 25–34 år.²³

Statistik

Nedan presenteras senast tillgängliga statistik.²⁴

Figur 5. Källa: Socialstyrelsen 2022 (PAR V01-V89).

¹⁹ Trafikverket 2020. Nollvisionen – tillsammans räddar vi liv.

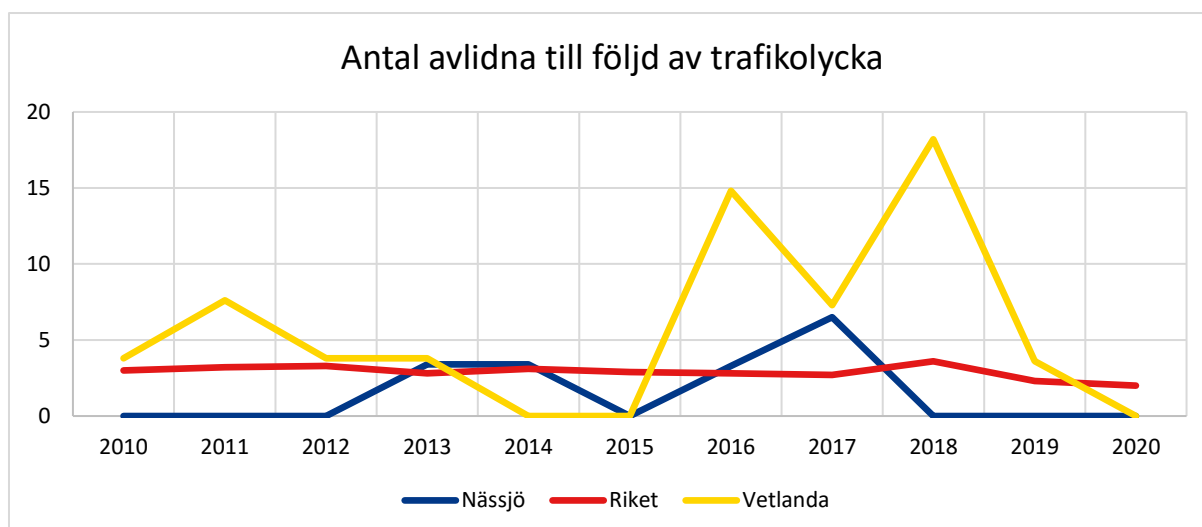
²⁰ Statistik över vägtrafikolyckor. Transportstyrelsen. 2022.

²¹ Trafikanalys. Vägtrafikskador 2019. 2022.

²² Statistik över vägtrafikolyckor. Transportstyrelsen. 2022.

²³ Av polisen inrapporterade vägtrafikolyckor.

²⁴ Statistiken anges per 100 000 invånare för att kunna jämföra kommunerna med varandra och riksgenomsnittet.

Figur 6. Källa: Socialstyrelsen 2022 (DOR V01-V89).

Nässjö kommun

Andelen slutenvårdade 2009 till 2014 varierade, för att sedan sjunka relativt nära riksgenomsnittet mellan 2015 och 2019. Andelen omkomna till följd av trafikolyckor var mellan åren 2009–2012 noll personer om året, följt av ett fåtal omkomna mellan 2013 och 2017. Under 2020 slutenvårdades 31 personer till följd av trafikolyckor men ingen omkom. När det kommer till antal omkomna redovisar Socialstyrelsen sin statistik utifrån vart den omkomna är hemmahörande. Att ingen person omkom enligt Socialstyrelsens statistik innebär alltså att ingen Nässjöbo omkom under 2020, snarare än att ingen omkom inom Nässjös geografiska område.

Vetlanda kommun

Mellan åren 2009 till 2014 varierade andelen slutenvårdade till följd av trafikolyckor kraftigt för att sedan ligga stabilt. Sedan 2017 har andelen slutenvårdade sjunkit och närmat sig riksgenomsnittet, men frekvensen är fortfarande högre än det nationella genomsnittet. Under 2009 till 2013 är andelen omkomna i Vetlanda kommun på en stabil nivå men över riksgenomsnittet. Under 2014 och 2015 omkom ingen person till följd av trafikolyckor. Från 2016 fram till 2018 ökade andelen omkomna i trafiken kraftigt, för att sedan hamna under riksgenomsnittet under 2020. Under 2020 slutenvårdades 33 personer till följd av trafikolyckor men ingen omkom. När det kommer till antal omkomna redovisar Socialstyrelsen sin statistik utifrån vart den omkomna är hemmahörande. Att ingen person omkom enligt Socialstyrelsens statistik innebär alltså att ingen Vetlandabo omkom under 2020, snarare än att ingen omkom inom Vetlandas geografiska område.

Aktiviteter

Arbetet med en temagrupp olyckor innefattande fall- och trafikolyckor samt brand påbörjades under året men fick avbrytas till följd av pandemin. Redovisade aktiviteter i detta avsnitt är kommungemensamma.

Förbundet ingår i en gemensam trafiksäkerhetsgrupp som är ett samarbete mellan höglandskommunerna. Denna grupp startades upp i början av 2020 men har på grund av pandemin inte kunnat genomföra något arbete.

Förbundet utbildade cirka 742 gymnasieelever i Trafikverkets utbildning *Don't drink and drive* under 2021. Utbildningen syftar till att uppmärksamma skolelever på riskerna med alkohol, droger och rattfylleri för att stoppa ett farligt beteende, rädda liv och förhindra livslånga skador i onödiga olyckor. 729 elever i årskurs 5 utbildades i bland annat trafiksäkerhet.

Förbundet är remissinstans vid planärenden och har möjlighet att yttra sig om trafiksäkerhet vid ny- och ombyggnation samt exploatering. För att öka förmågan för den operativa personalen inom förbundet att hantera trafikolyckor har övningar gjorts gällande trafikolycka. I syfte att öka medvetenhet och kunskap och på så vis förebygga olyckor vid utryckningskörning ska utryckande personal genomföra både ett teoretiskt och ett praktiskt test.

Brand

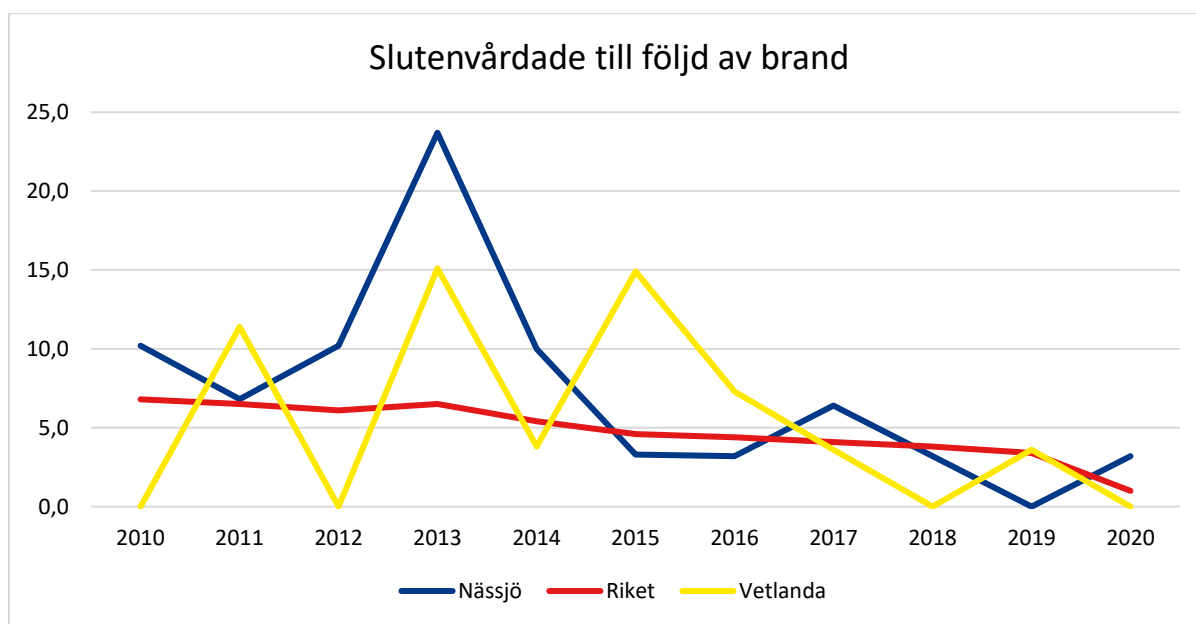
Målområde: Antalet utvecklade bränder i byggnader ska minska i Nässjö och Vetlanda kommuner under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.

Varje år genomförs i genomsnitt 10 000 räddningsinsatser i Sverige till följd av brand i byggnad. De senaste fem åren har i genomsnitt 90 personer per år omkommit i Sverige till följd av brand.²⁵ Bland de som omkommer i bränder är äldre personer och personer med olika typer av funktionsnedsättningar överrepresenterade. Faktorer som påverkar risken att omkomma i en brand inkluderar nedsatt hörsel, syn eller rörelse- och minnessvårigheter. Starka läkemedel eller alkohol kan också påverka uppfattningsförmågan och kan också öka risken för att en brand uppstår. Många bränder där människor omkommer är rökkningsrelaterade.²⁶

Bränder riskerar inte bara värden som liv och hälsa, utan orsakar också stora ekonomiska och miljömässiga konsekvenser. Exempelvis beräknas bara andelen anlagda bränder i skolor kosta samhället en miljard kronor om året.²⁷

Statistik

Nedan följer senast tillgängliga statistik.²⁸ I avsnittet om insatser under året finns larmstatistik kopplat till brand.

Figur 7. Källa: Socialstyrelsen 2022 (PAR X00-X09).

Antalet utvecklade bränder i byggnad per 1 000 invånare minskade stadigt i Nässjö och Vetlanda mellan 2011 och 2018 och låg från 2014 under riksgenomsnittet. År 2019 ökade andelen utvecklade bränder i byggnad i Vetlanda kommun till att ligga över riksgenomsnittet 2020. Under samma period fortsatte utvecklade bränder i Nässjö att sjunka.

²⁵ IDA – indikatorer, data och analys. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

²⁶ Stärkt brandskydd för särskilt riskutsatta. MSB.

²⁷ Brandskyddsföreningen. Kraftig ökning av antalet anlagda skolbränder. 2018.

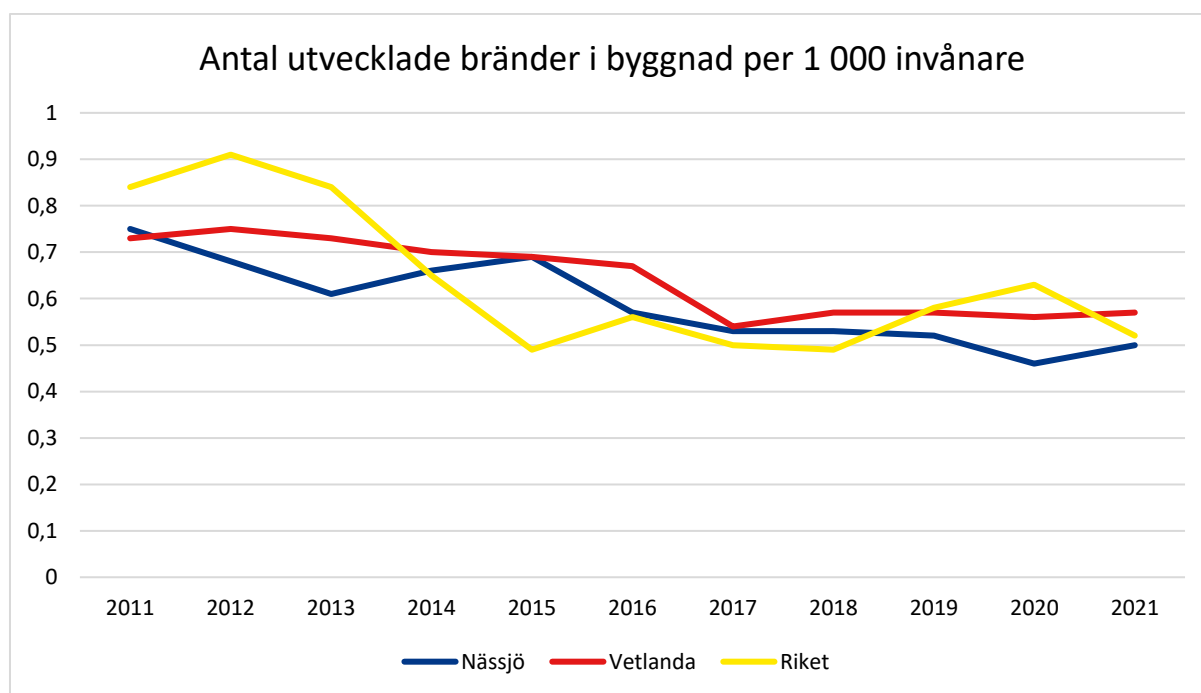
²⁸ Siffrorna är angivna i 100 000 invånare för att jämföra kommunerna och riksgenomsnittet.

Nässjö kommun

Mellan 2009 och 2012 låg frekvensen för antalet slutenvårdade till följd av brand på en relativt hög nivå i förhållande till riksgenomsnittet. Under 2013 skedde en fördubbling av antalet slutenvårdade, för att sedan stadigt minska till att få eller ingen slutenvårdades på grund av brand under 2018 till 2019, det vill säga under riksgenomsnittet. Tre personer slutenvårdades under 2020. En person omkom till följd av mordbrand 2021.

Vetlanda kommun

Andelen slutenvårdade till följd av brand har varierat kraftigt ungefär vartannat år. Fram till 2018 var frekvensen för bränder i byggnad under riksgenomsnittet. Frekvensen av andelen omkomna till följd av brand har också varierat kraftigt, då enstaka dödsfall påverkar statistiken. Under 2020 slutenvårdades ingen.

Figur 8. Utvecklade bränder i byggnad per 1000 invånare 2011–2021. Källa: SKR:s Öppna jämförelser 2022.

Antalet utvecklade bränder i byggnad per 1 000 invånare minskade stadigt i Nässjö och Vetlanda mellan 2011 och 2018 och låg från 2014 under riksgenomsnittet. År 2019 ökade andelen utvecklade bränder i byggnad i Vetlanda kommun till att ligga över riksgenomsnittet 2021. Andelen utvecklade bränder ökade i Nässjö kommun under 2021, men ligger ändå strax under riksgenomsnittet.

Aktiviteter i Nässjö och Vetlanda kommuner

Arbetet med en temagrupp olyckor innefattande fall- och trafikolyckor samt brand påbörjades under året men fick avbrytas till följd av pandemin. Redovisade aktiviteter i detta avsnitt är kommungemensamma.

Under 2021 genomfördes 97 brandutbildningar, med totalt 1 300 deltagare. Utöver dessa genomförs kursen Heta arbeten vid 19 tillfällen, med totalt 169 deltagare. Barnens brandbil, där barn i förskoleklass bland annat får lära sig om vem man ska ringa om det brinner, genomfördes vid 59 tillfällen tillsammans med 1 191 barn.

Förbundet genomförde 330 prov av automatiska brandlarm och sprinklersystem under 2021. Totalt genomfördes 108 hembesök, varav sex besökta bostäder saknade fungerade brandvarnare och

utrustades med en sådan. 1 023 elever i årskurs 7 och 8 utbildades i Upp i rök²⁹ och 16 utrymningsövningar hos verksamheter och företag genomfördes. Konsekvenssamtal med skolelever genomfördes vid sex tillfällen med 57 deltagare.

I förbundets grupp för planärenden yttrar sig brandingenjörer och brandinspektör vid bygglov, detaljplaner och andra ärenden för att säkerställa ett gott brandskydd vid ny- och ombyggnationer. Funktion myndighet utfärdar även tillstånd för brandfarlig och explosiv vara samt yttrar sig i tillstånd för offentliga sammankomster, evenemang och alkoholtillstånd. Tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor genomfördes vid 109 tillfällen under 2021 och tillsyn enligt lagen om brandfarlig och explosiv vara genomfördes vid 17 tillfällen. Funktion myndighet utfärdade 31 tillstånd för brandfarlig- och explosiv vara under året.

Övningar som har genomförts under året för att öka kunskap och förmåga hos personal gällande brand i byggnad är följande:

- Minst fyra rökövningar per år av personal med rökdykarkompetens
- Uppstart brand
- Insatsövningar
- Axamoövningar
- Träffar för styrkeledare, insatsledare och brandingenjörer
- Ledningsövningar
- Objektsorientering
- Framtagande av insatsplaner/insatskort
- Övning med värmekamera
- Bränder i eldstäder

Totalt genomfördes ett hundratal övningar fördelat på 100 deltagare från både heltidspersonal och räddningspersonal i beredskap. Förbundets samlade övningstimmar beräknas till cirka 6 660 timmar under år 2021. Det tillkommer även ett antal oregistrerade övningar. Många av övningarna var kopplade till att hantera bland annat brand i byggnad.

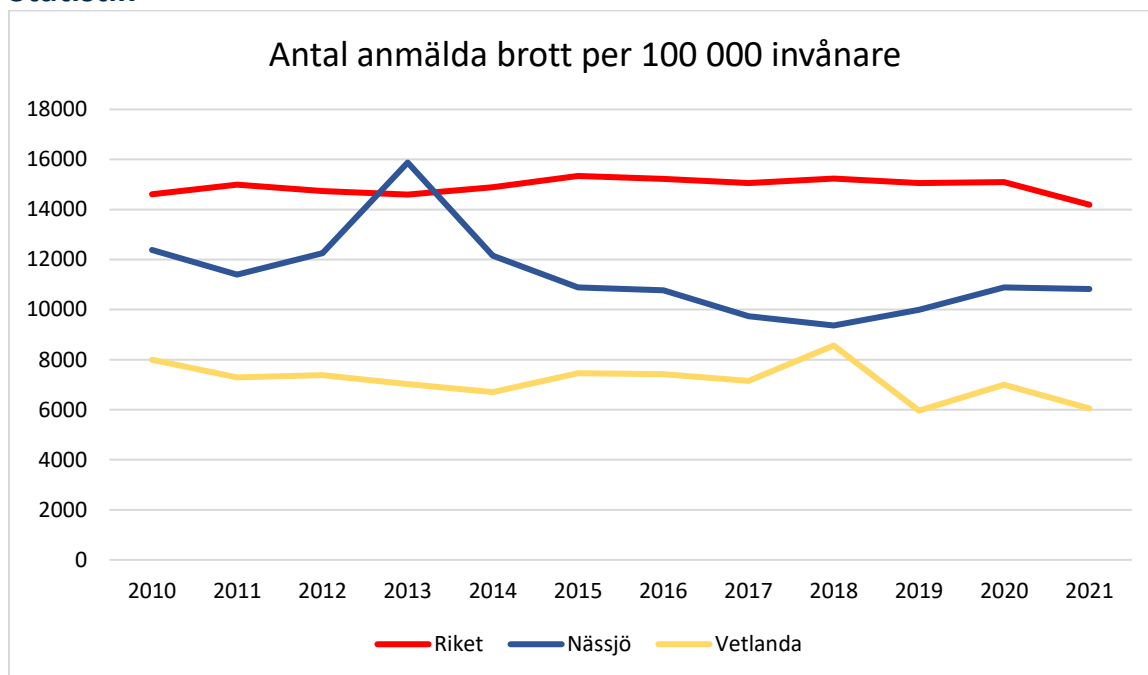
²⁹ Upp i rök är Brandskyddsföreningens utbildning riktat mot elever för att bli medvetna om risker och konsekvenser av bränder och anlagd brand i skolor och genomförs tillsammans med räddningstjänsten.

Brottsförebyggande arbete

Målområde: Antalet brott som sker i offentlig miljö i Nässjö och Vetlanda kommuner ska minska under perioden 2020–2023 i jämförelse med 2016–2019.

Under 2021 minskade antalet anmälda brott i Sverige med fem procent jämfört med året innan. Anmälningarna minskade mest inom brottskategorierna stöld- och tillgreppsbrott samt bedrägeribrott. Den brottskategori där anmälningarna ökade mest nationellt under 2021 var brott mot person som exempelvis omfattar ofredande, våldtäkt, sexuellt ofredande och dataintrång. Anmälningarna ökade inom samtliga de nämnda brottstyperna.

Statistik

Figur 9. Källa: BRÅ preliminär statistik

Från 2013 fram till 2018 har antalet anmälda brott i Nässjö kommun varit stadigt sjunkande. 2019 och 2020 ökade antalet anmälda brott något men under 2021 sjönk antalet anmälningar igen och kurvan har sedan 2013 legat långt under riksgenomsnittet.

Antalet anmälda brott i Vetlanda kommun var stadigt långt under riksgenomsnittet mellan 2009 och 2017. År 2018 skedde en ökning av antalet anmälda brott men 2019 minskade anmälningarna igen och under 2021 låg antalet anmälda brott i nivå med 2019.

När statistiken tolkas bör följande tas hänsyn till:

- Statistiken visar antalet anmälda brott och inte det totala antalet faktiskt begångna brott. Hur stor andel av de begångna brotten som anmäls varierar beroende på brottstyp, och endast för enstaka brottstyper kan anmälningsstatistiken antas ge en ungefärlig bild av hur många brott som verkligen begås.
- Det faktiska antalet brott är oftast högre än det antal anmälda brott som redovisas i statistiken. Ett undantag är anmälda fall av dödligt våld, där det faktiska antalet brott är lägre än antalet anmälda händelser. Det beror på att dessa främst visar det antal händelser med dödlig utgång som behöver utredas för att klargöra om ett mord eller dråp har begåtts eller inte.

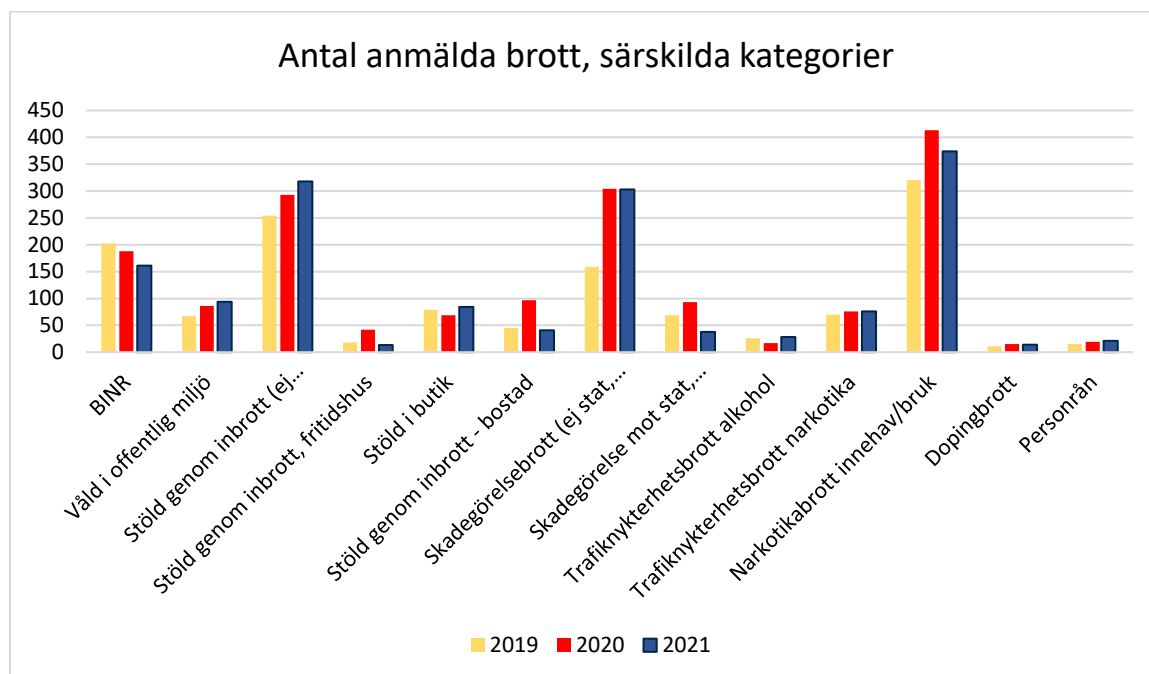
- Benägenheten att anmäla brott kan förändras över tid, till exempel på grund av förändrade attityder i samhället eller ändrade försäkringsvillkor. Detta innebär att det för många brottstyper är svårt att utifrån de anmälda brotten avgöra om brottsligheten i samhället ökar eller minskar.
- Inom vissa brottstyper, som narkotika- och trafikbrott, beror antalet anmälda brott till stor del på polisens och andra myndigheters kontroll- och spaningsinsatser. Om insatserna förändras påverkar det oftast antalet anmälda brott. Förändringar i lagstiftningen kan också påverka utvecklingen av vilka brott som anmäls.
- Enstaka stora ärenden med många brott kan skapa problem vid jämförelser över tid, liksom osäkerhet om ifall en förändring är generell eller kommer från ett och samma ärende. Stora ärenden är ovanliga, men bör vägas in vid tolkning av statistiken.

Pandemins påverkan

Enligt BRÅ ser man nationellt en minskning på fyra procent på det totala antalet anmälda brott under pandemin, med vissa variationer och undantag (jämförelse har skett mellan hösten 2019, alltså före pandemin och hösten 2021).

Nässjö kommun

Jämfört med antalet anmälda brott under 2020 har en liten minskning skett 2021, se figur 9. Antalet anmälda brott i Nässjö kommun i genomsnitt under åren 2020-2021 är något högre än perioden 2016-2019 men dock betydligt lägre än årsgenomsnittet för åren 2009 till 2015, samt jämfört med riksgenomsnittet.

Figur 10. Källa: Polismyndigheten lokal statistik.

Om man delar upp anmälda brott i Nässjö kommun 2021 i utvalda brottskategorier som i figur 10 så ses den största ökningen bland trafikbrott under alkoholpåverkan följt av stöld i butik, personrån, våld i offentlig miljö och stöld genom inbrott. Anmälningarna om exempelvis skadegörelse, inbrott i bostad och fritidshus har minskat. Dessa lokala ökningarna och minskningar följer bara delvis den

nationella brottsutvecklingen under 2021. Vid jämförelse mellan den statistik som redovisas i figur 10 kan följande slutsatser dras, sett till antal anmälda brott:

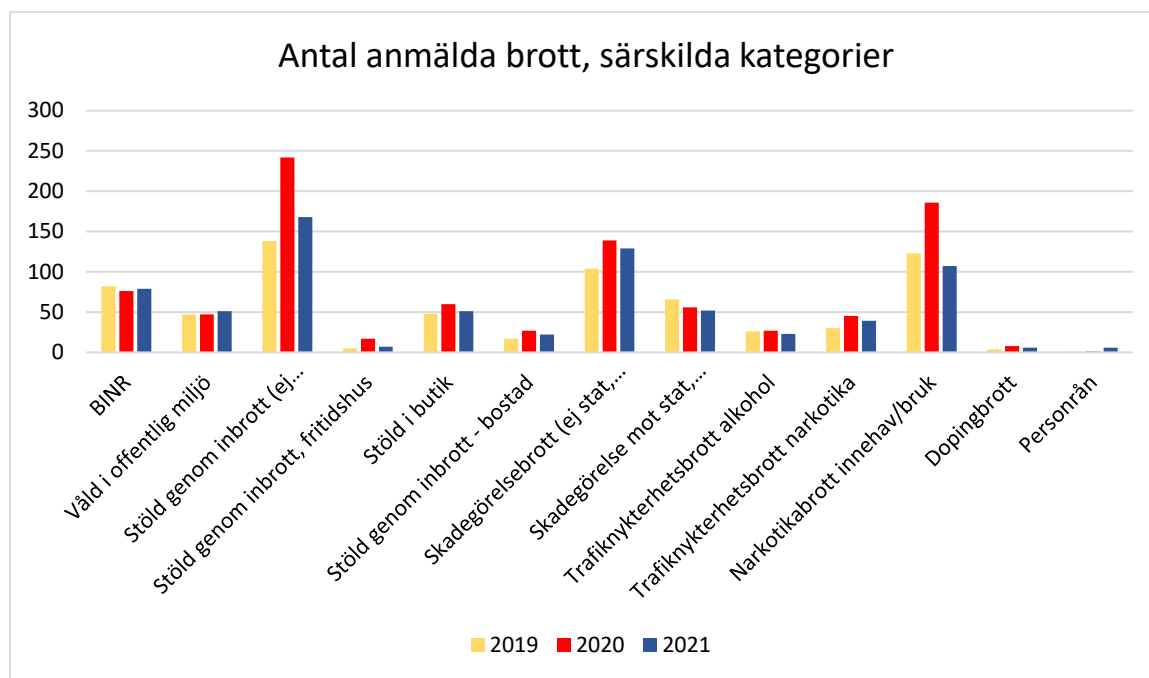
- Trafikbrott som skett under alkoholpåverkan har ökat med elva händelser, från 17 till 28.
- Personrån har ökat med två händelser, från 19 till 21.
- Våld i offentlig miljö har ökat med åtta händelser, från 86 till 94.
- Ringa narkotikabrott har minskat med 39 händelser, från 413 till 374.
- Tillgrepp genom inbrott i bostad har minskat med 56 händelser, från 97 till 41, vilket innebär en minskning på närmare 58 procent.
- Skadegörelse mot stat, kommun och landsting har minskat med 55 händelser, från 93 till 38, vilket innebär en minskning på cirka 59 procent.
- Brott i nära relation har minskat med 27 händelser, från 188 till 161.

Den procentuellt stora ökningen av trafikbrott under alkoholpåverkan kan troligen förklaras av det faktum att polisen under 2020, till följd av regeländringar i samband med pandemin och smittspridning, inte utförde alkoholkontroller i den omfattning de brukar. Under 2021 återupptogs alkoholkontrollerna och följden blev att antalet trafikbrott under alkoholpåverkan under 2021 ligger i nivå med antalet under 2019.

Minskningarna som ses när det gäller olika typer av narkotikabrott kan delvis förklaras med att polisen inte har ägnat sig åt riktade insatser mot det området under 2021 i samma utsträckning som tidigare år. Minskningarna gällande inbrott i bostad och fritidshus kan vara en effekt av pandemin och det faktum att människor i större utsträckning vistas i hemmet och har uppsikt över sitt närområde.

Vetlanda kommun

Jämfört med det genomsnittliga antalet anmälda brott under perioden 2016-2019 kan en minskning med närmare nio procent ses under 2020-2021, se figur 9. Antalet anmälda brott under perioden är även lägre än årsgenomsnittet för åren 2009 till 2015, samt jämfört med riksgenomsnittet.

Figur 11. Källa: Polismyndigheten lokal statistik.

Om man delar upp anmälda brott i särskilda brottskategorier, se figur 11, så ses ökningarna endast i tre kategorier; personrån, brott i nära relation och våld i offentlig miljö. Dessa kategorier uppvisar, sett till antalet anmälningar, små ökningarna. I samtliga övriga kategorier har anmälningarna minskat. Nationellt har såväl våld i offentlig miljö som brott i nära relation ökat, medan personrån har minskat under 2021.

- Våld i offentlig miljö har ökat med fyra händelser.
- Brott i nära relation har ökat med tre händelser.
- Personrån har ökat från en till sex händelser.
- Tillgrepp genom inbrott har minskat i samtliga kategorier, störst är minskningen då det inte handlar om bostad eller fritidshus där händelserna minskat med 30 procent, från 242 till 168.

Minskningarna som ses när det gäller olika typer av narkotikabrott samt alkoholrelaterad trafiknykterhet kan delvis förklaras med att polisen inte har haft riktade insatser mot det i lokalområdet i samma utsträckning som tidigare år under 2021. Polisen har, i samband med olika händelser i kommunen haft stora personella resurser på plats under året men då med fokus på andra åtgärder, till exempel trygghetsskapande närvaro.

Temagrupper och aktiviteter

Nässjö kommun

Temagrupp

Temagrupp Brott har som syfte att planera, driva och genomföra insatser som förebygger brott. Temagruppen har under året haft möten varannan vecka, med undantag för viss variation under semesterperioden. Temagruppen har redovisat sina analyser för kommunstyrelsen vid flera tillfällen under det gångna året.

EST-metodik

Temagruppen har sedan uppstarten under hösten 2020 lagt stor fokus på den nyligen etablerade arbetsmetoden inspirerad av EST (Effektiv samordning för trygghet). Metoden bygger på kunskapsbaserad brottsprevention och går ut på att medverkande parter kontinuerligt samlar in information, skapar gemensamma lägesbilder, föreslår och bestämmer om åtgärder, informerar berörda samt genomför och utvärderar insatser. Ett digitalt metodstöd avsett att ytterligare förstärka och förenkla arbetsmetoden ligger under upphandling och kommer att implementeras under 2022.

Medborgarlöfte

Medborgarlöften tecknas mellan Nässjö kommun och lokalpolisområde Höglandet och gäller i två år. Under 2021 och 2022 gäller följande löften:

- Att öka den upplevda tryggheten på resecentrum i Nässjö.
- Att arbeta långsiktigt brottsförebyggande i Runnerydsområdet och området runt sporthallen för att stärka områdenas attraktivitet och invånarnas känsla av trygghet.
- Att upptäcka fler narkotikabrott, främst bland personer i åldern 21 år och yngre, med syftet att minska bruket av narkotika.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Nässjö kommun har sedan 2015 en handlingsplan för samverkan mot hedersrelaterat våld och förtryck som beskriver hur socialnämnden, barn- och utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden i Nässjö kommun ska samverka för att barn och ungdomar, som är utsatta för hedersrelaterat förtryck och våld, ska kunna erbjudas bästa möjliga stöd och hjälp i ett så tidigt skede som möjligt. Under 2021 har en arbetsgrupp tillsatts för att påbörja revidering av handlingsplanen.

Våldsbejakande extremism (VBE)

Under året har ett utökat arbete med MVP (Mentorer i våldsprevention), som är ett lektionsmaterial avsett att stoppa och förebygga våld, inletts. Detta är en av åtgärderna i den handlingsplan som tagits fram för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Våld i nära relation

Under 2021 har socialtjänsten haft cirka 25 vuxna personer placerade på olika skyddade boenden, vilket är något färre än under föregående år. Därutöver har ett antal personer erbjudits stödsamtal under året. I många ärenden förekommer samverkan med andra myndigheter som till exempel polis och Region Jönköping, vilket fungerar mycket bra. Under 2021 lagstiftades att socialtjänsten ska verka för att vuxna som utsätter närstående för våld eller andra övergrepp ska få hjälp att ändra sitt beteende. Därmed har socialtjänsten fått ansvar för att såväl våldsutsatta som våldsutövare och barn som har upplevt våld i nära relationer nu ska erbjudas hjälp och stöd. I Nässjö kommun finns Relationsvåldsteamet som erbjuder olika former av stöd till de som lever i eller har levt i en destruktiv relation. Till dem som utövar våld finns stöd att få via ATV (Alternativ till våld) som närmast finns i Jönköping.

Övrigt

ANDTS-arbetet leds av den förvaltningsövergripande gruppen Unga i Fokus, där chefer och medarbetare deltar och ges inblick i det förebyggande arbete som görs på olika områden.

Gruppen jobbar kontinuerligt med att genom bland annat kartläggning och samverkan minska antalet individer som hamnar i drogmissbruk och kriminella miljöer i ett så tidigt stadie som möjligt. Öppenvårdens "Öppen mottagning Ung" jobbar också med tidiga insatser samt med målsättningen att det ska vara enkelt att få hjälp.

Under året påbörjade gruppen ett arbete med revidering av ANDT-plan gällande skolorna.

Vetlanda kommun

Temagrupp

Temagruppen som fått namnet Vetlanda Trygghet hade sitt första möte i maj 2021. Temagruppens syfte är att planera, driva och genomföra insatser som förebygger brott och ökar trygghet i Vetlanda kommun.

Under perioden maj till oktober, med undantag för semesterperioden, hade gruppen ett möte per månad. Efter en orolig höst och en allvarlig händelse på Withalaskolan i november ökades mötesfrekvensen till varannan vecka. I samband med händelsen på Withalaskolan gjorde gruppen en lägesbild för perioden augusti till november och ett förslag till åtgärdsplan.

EST-metodik

Temagruppen har sedan uppstarten använt sig delvis av en arbetsmetod inspirerad av EST (Effektiv samordning för trygghet) som stöd i arbetet. Metoden bygger på kunskapsbaserad brottsprevention och går ut på att medverkande parter kontinuerligt samlar in information, skapar gemensamma lägesbilder, föreslår och bestämmer om åtgärder, informerar berörda samt genomför och utvärderar insatser. Arbetsmetoden kommer fortsatt användas och utvecklas av och med temagruppen. Ett digitalt metodstöd avsett att ytterligare förstärka och förenkla arbetsmetoden ligger under upphandling och kommer att implementeras under 2022.

Medborgarlöfte

Medborgarlöften tecknas mellan Vetlanda kommun och lokalpolisområde Höglandet och gäller i två år. Under 2020 och 2021 gäller följande medborgarlöften:

- Att öka trafiksäkerheten genom att motverka felaktiga trafikbeteenden.
- Att öka upptäckten av narkotikabruk, främst hos unga i åldern 21 år och yngre.

De aktiviteter som fastställts med koppling till medborgarlöftet har genomförts och överskridit överenskommen omfattning, med undantag för utbildning till föräldrar som ställts in på grund av pandemin.

Samverkan kring barn och ungdomar

Samverkan har skett i olika forum och sammanhang för att minska konflikter mellan olika grupper av barn och unga, både i skolan och utanför. Andra deltagande aktörer är barn- och utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen, polisen och kultur- och fritidsförvaltningen samt i vissa sammanhang även föreningsliv, trossamfund och frivilligorganisationer.

Samverkan kring störande trafik, sammankomster och musik

Under året har de åtgärder som tagits fram av representanter för boende, polisen, tekniska kontoret, räddningstjänsten och polisen genomförts. Dessa har haft god inverkan och verkar ha minskat det obehag som uppstått för boende nära samlingsplatser.

Trygghet i skolan

Räddningstjänsten ingår i den långsiktiga, strategiska samverkan för trygghet i skolan och förslag på åtgärder för att öka tryggheten i skolan har tagits fram för att kunna implementeras under 2022. Samverkan inleddes på initiativ av skolan under hösten 2021 efter signaler från kommunens båda högstadier om att terminen startat ovanligt stökigt. I samverkan ingår även socialförvaltning, kultur och fritid samt polisen. Skolans personal har den centrala och samordnande rollen i arbetet, med stöd av övriga verksamheter när så krävs.

Från mitten av november till terminens slut har räddningstjänsten haft personal på plats på Withalaskolan för att ytterligare förstärka vuxennärvaron och öka tryggheten. Under 2022 är räddningstjänstens ambition att fortsätta arbetet nära barn och unga genom att inrätta en eller flera skolbrandmän. Formen för det arbetet är ännu inte klart.

ANDTS

Rena gym

Arbetsgruppen som involverar representanter från kultur och fritid, räddningstjänsten, socialförvaltningen, polisen, SISU (Smålandsidrotten) och stadens samtliga träningsanläggningar har haft regelbundna möten. Alla anläggningar är anslutna och medlemmar får skriva på ett avtal om att träna dopingfritt. Det görs stickprovskontroller och medlemmar kan kallas till kontroll hos öppenvården. Om den kallade inte dyker upp stängs personen ute från samtliga träningsanläggningar i kommunen. Arbetsgruppen har under året tagit fram nytt material som ska sitta på alla gym och även tagit fram pärmar med checklista, information och lista över de som inte uppnått kriterierna. Även polisen kan göra stickprovskontroller på gymmen.

SMADIT

När en trafikant blir stoppad av polisen (både vid misstanke och stickprovskontroll) och ertappas med att köra rattfull så ska personen, förutom rättslig process, skyndsamt bli erbjuden en kontakt med socialtjänstens öppenvård för samtal. SMADIT är en samverkan mellan polisen och socialförvaltningen.

Narkotikamätning

Ett KS-beslut har tagits om att påbörja provtagning på avloppsvattnet i kommunen och det pågår en länsgemensam upphandling av mätning i länsstyrelsens regi. Njudung Energi och folkhälsosamordnaren har fått i uppdrag att genomföra arbetet efter avslutad upphandling.

Folkhälsoenkät Ung

Resultatet i senaste undersökningen indikerar att arbetet med unga bör öka och Vetlanda sticker ut kopplat till alkohol och snus. Det finns genomgående en mer liberal syn på cannabisanvändning hos unga vilket måste bemötas i tid och undersökningen belyser även att det blivit vanligare att unga använder alkohol och rökning vid psykisk ohälsa.

Hälsocenter

Hälsocentret arbetar med livstidsrelaterad ohälsa och hjälper människor med att hitta bättre och hållbara levnadsvanor. Om vårdcentralerna identifierar alkohol- och narkotikavanor som utgör ett riskbeteende kan patienten få kontakt med hälsocenter. Detta är dock inte att förväxla med exempelvis avvänjning.

Civilt försvar

Målområde: *En övad krigsorganisation ska skapas i respektive kommun där personal är säkerhetsklassad och krigsplacerad.*

Enligt regeringens försvarspolitiska inriktning 2021–2025 har det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde och i Europa över tid försämrats. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Det civila försvaret är en del av Sveriges totalförsvar och syftar till att samhället ska fungera vid höjd beredskap och krig i Sverige. Civilt försvar bedrivs inom ramen för verksamheten i statliga myndigheter, kommuner, landsting, privata företag och frivilligorganisationer. Enligt Lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap är landets kommuner skyldiga att påbörja arbetet avseende de förberedelser som behövs för verksamheten under höjd beredskap. Kommuners arbete regleras enligt en överenskommelse mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Sveriges kommuner och regioner. På grund av omständigheter kring pandemin har denna överenskommelse förlängts till 2022.

Särskilt prioriterade uppgifter för Vetlanda och Nässjö kommuner är:

- Kompetenshöjning gällande totalförsvar
- Säkerhetsskydd
- Krigsorganisation och dess bemanning

Temagrupper och aktiviteter

Då pandemin försvårat arbetet kring temagrupper har sådana inte kunnat startas upp.

Högländets räddningstjänstförbund, Nässjö kommun och Vetlanda kommun har varsin säkerhetsskyddschef enligt överenskommelsen om kommuners arbete med civilt försvar.³⁰ Förbundet och Nässjö kommun har under året införskaffat ytterligare rutiner och materiel för att kunna hantera uppgifter som omfattas av sekretess och som rör Sverige säkerhet. I Vetlanda kommun finns ett sådant arbete planerat.

I Nässjö kommun har arbetet med säkerhetsskyddsanalys påbörjats. Arbetet med säkerhetsskyddsanalys i förbundet och i Vetlanda kommun är planerat. Nässjö och Vetlanda kommun har medverkat i processen att införa signalskyddssystemet Signe. Utifrån säkerhetsskyddsanalysen klassas vissa tjänster i säkerhetsklass, säkerhetsprövningar för dessa tjänster genomförs därför löpande. Förberedelser inför krigsplacering påbörjades under året.

Under våren arbetade förbundet tillsammans med Högländsförbundet för att på ett säkert sätt genomföra en större serverflytt.

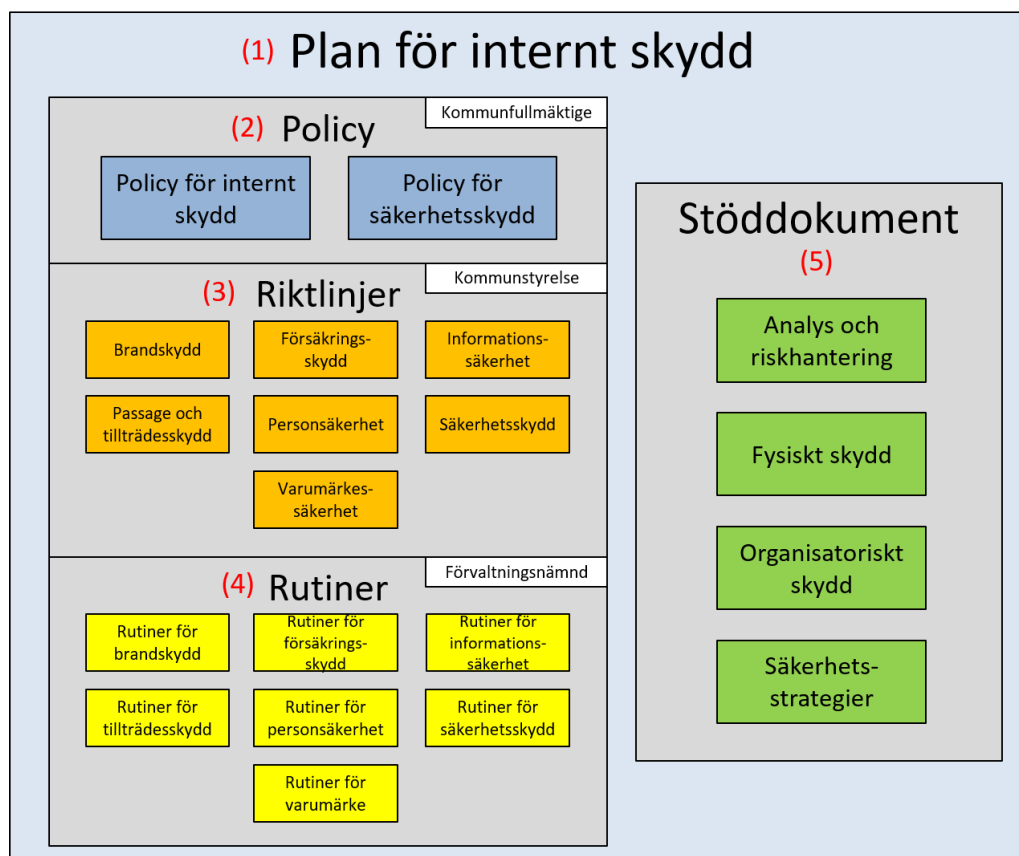
Året 2021 har visat vikten av ett fortsatt stort fokus på säkerhets- och beredskapsfrågor. En stor IT-attack drabbade en livsmedelskedja, det inträffade ett flertal uppmärksammade misstänkta fall av grovt spioneri och genomfördes påverkanskampanjer gentemot svenska myndigheter. Det säkerhetspolitiska läget i Sveriges närområde är oroligt och måste ständigt bevakas. För att stärka totalförsvaret har en ny myndighet, Myndigheten för psykologiskt försvar, upprättats och säkerhetsskyddslagstiftningen har stärkts.

³⁰ Överenskommelse om kommunernas arbete med civilt försvar 2018–2020. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap & Sveriges Kommuner och Regioner. 2022.

Internt skydd

Målbild: Säkerhetsarbetet ska minimera negativa konsekvenser av olyckor, skador och störningar för kommunens personella, fysiska och immateriella tillgångar.

Internt skydd innebär skydd mot fysisk, psykisk och ekonomisk skada på människa, fysiska och immateriella tillgångar samt verksamheten i övrigt. Exempelvis hot och våld, inbrott, skadegörelse, brand, vattenskador, försäkringar och informationssäkerhet.

Figur 2. Planstruktur för arbetet med internt skydd.

Aktiviteter

Förbundet deltar i flertalet olika nätverk för informationssäkerhet.

Nässjö kommun

I Nässjö kommun behandlades fyra försäkringsärenden gällande egendomsskador mot kommunens fastigheter. Kommunen anmälde 73 händelser med skadegörelse under året vilket är en minskning med 4 händelser. Det anmälades även 257 tillbud gällande hot och våld mot anställda vilket är en ökning från 165 tillbud år 2020.

Totalt uppgår kostnader för egendomsbrott, främst skadegörelse och inbrott, riktat mot kommunala fastigheter till 1 236 994 kronor. Summan inkluderar inte administration eller arbetstid för kommunens egen personal i form av städning, reparation med mera. Det är två händelser som sticker ut; inbrott på Runnerydsskolan i maj, vilket orsakade omfattande vattenskador, och inbrottet på Vipar i augusti där ett större antal datorer stals. Dessa händelser uppgår till cirka 250 000 kronor respektive 178 000 kronor.

Arbete med rutiner för systematiskt brandskyddsarbete (SBA) har fortsatt i kommunens förvaltningar, dock har detta arbete inte följts upp. I övrigt har arbetet enligt Plan för internt skydd genomförts sporadiskt och temagrupp för internt skydd har inte startat upp.

Vetlanda kommun

I Vetlanda kommun behandlades ett antal försäkringsärenden under året, däribland fyra skador i samband med stöld, sju ansvarsskador och 81 fordonsskador. Kommunen anmälde 82 händelser med skadegörelse under året, dock finns det ett mörkertal då vissa händelser inte har anmälts. Gällande hot och våld mot anställda har 117 tillbud anmälts under året.

Totalt uppgår kostnader för egendomsbrott, främst skadegörelse och inbrott, riktat mot kommunala fastigheter till cirka 1 500 000 kronor. Summan inkluderar inte administration eller arbetstid för kommunens egen personal i form av städning, reparation med mera. En händelse sticker ut, inbrottet på Njudungsgymnasiet som generade större delen av kostnaderna för egendomsbrott.

Under året har en ny utbildningsplan för säkerhetsrelaterade utbildningar presenterats. Det finns ett färdigt förslag och beslut väntas tas under våren 2022. I övrigt har arbetet enligt Plan för internt skydd genomförts sporadiskt och temagrupp för internt skydd har inte startat upp.

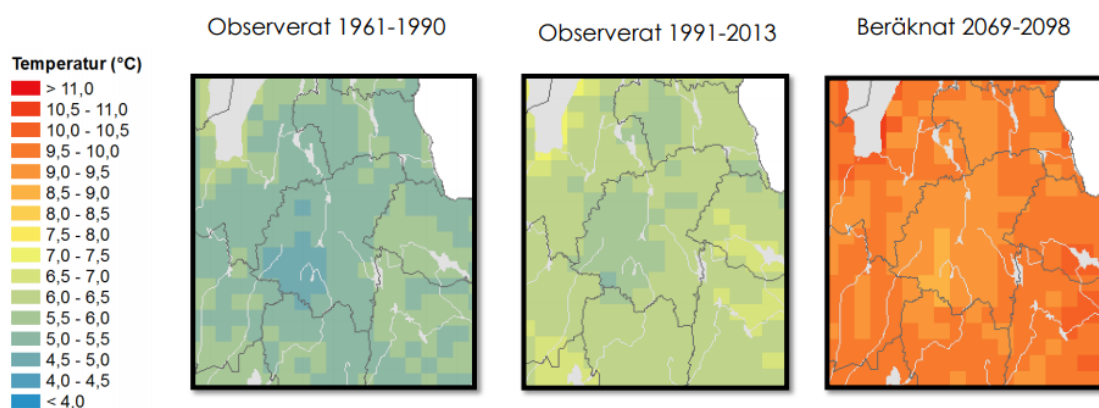
Klimatanpassning

Målområde: Nässjö och Vetlanda kommuner ska arbeta långsiktigt för att skapa ett robust samhälle som aktivt kan möta klimatförändringarnas konsekvenser.

Enligt de scenarion som tagits fram nationellt och regionalt så kommer klimatet bli varmare, torrare och blötare. Medeltemperaturen kommer att höjas. Lufttemperaturen beräknas stiga med fem grader till år 2100 och snön uteblir. Värmeböljor beräknas hålla i sig upp till två veckor. Idag är det i genomsnitt värmebölja två dagar per år. På grund av att luften blir varmare ökar avdunstningen från marken och vattenytor, och träd och vegetation behöver mer vatten. Därför minskar tillgången på vatten i åar, bäckar, sjöar och i marken. Grundvattennivåerna sjunker. Regnet som faller kommer samlas i kraftiga skurar och därmed kan vi räkna med fler och större översvämningar än vad vi är vana vid.³¹

Prognos

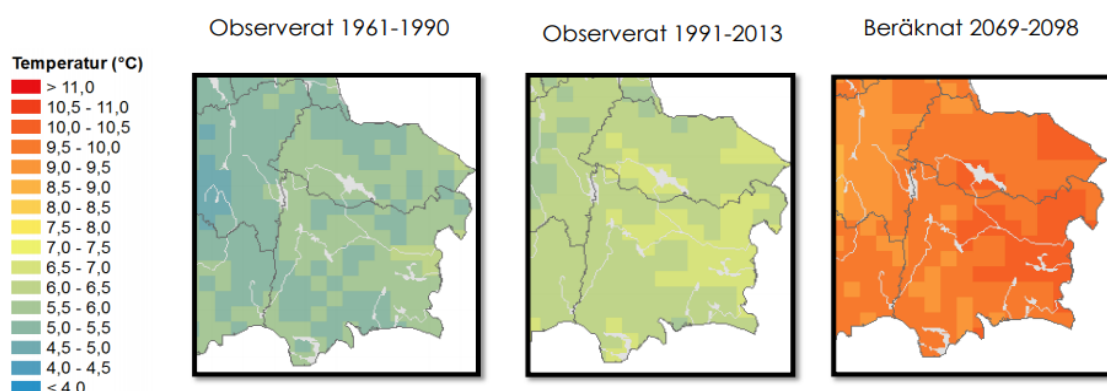
Nässjö kommun

Figur 3. Källa: Länsstyrelsen i Jönköpings län 2017. Observerad och beräknad medeltemperatur i Nässjö kommun.

Under åren 1961 till 1990 var årsmedeltemperaturen³² i Nässjö kommun 4 till 5 grader. Mellan 1991 till 2013 steg medeltemperaturen till 5 till 6 grader. Enligt Länsstyrelsens beräkningar så kommer medeltemperaturen vara mellan 8 och 9 grader mellan åren 2069–2098.

Vetlanda kommun

Figur 4. Källa: Länsstyrelsen i Jönköpings län 2017. Observerad och beräknad medeltemperatur i Vetlanda kommun.

³¹ Klimatanpassning. Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2019.

³² Årsmedeltemperatur är det samma som summan av årets dygnsmedeltemperatur dygn för dygn delat med antalet dygn det går på året för en viss plats under en lång serie år.

Under åren 1961 till 1990 var årsmedeltemperaturen i Vetlanda kommun 5 till 6 grader. Mellan 1991 till 2013 steg medeltemperaturen till 6 till 7 grader. Enligt Länsstyrelsens beräkningar så kommer medeltemperaturen vara mellan 9 och 10 grader under åren 2069-2098.

Aktiviteter

Under 2021 påbörjades arbetet med att starta upp temagrupp klimatanpassning i både Nässjö och Vetlanda kommuner. Kommunerna antog även Anpassning till ett förändrat klimat – Åtgärdsprogram 2021-2025 i samarbete med Länsstyrelsen i Jönköpings län och Klimatrådet.

Länets prioriterade klimateffekter är:

- Översvämningar som hotar samhällen, infrastruktur och företag.
- Höga temperaturer som innebär risker för hälsa och välbefinnande för människor och djur.
- Brist i vattenförsörjningen för enskilda, jordbruk och industri

Utöver dessa har Nässjö kommun bedömt att även skyfall är en prioriterad utmaning. För Vetlanda kommun är en prioriterad utmaning att säkra dricksvattentillgången vid torka.

För att möta dessa utmaningar på ett så samhällsekonomiskt och bra sätt som möjligt har kommunen åtagit sig följande åtgärder:

Strategisk nivå

1. Systematiskt klimatanpassningsarbete
2. Handlingsplan för mest betydande klimatrisker

Länsgemensamma åtgärder

3. Grönska i bebyggd miljö
4. Risk för översvämning och skred vid förorenade områden
5. Dagvatten
6. Vattenförsörjning

Nässjö kommun har antagit dessa **aktörsspecifika åtgärder**:

52. Ordna sval inomhusmiljö
53. Samverkan kring översvämning
54. Arbeta i tidigt stadiet med översvämningssområden i översiktsplanering och detaljplanering
55. Översvämningssbara ytor
56. Ökad kompetens för att förebygga konsekvenser av värmebölja och skyfall
57. Säkerställa vattenförsörjning
58. Ta hänsyn till jordbruksmarkens värden i samhällsplaneringen

Vetlanda kommun har antagit dessa **aktörsspecifika åtgärder**:

80. Upprätta klimatanpassad VA-plan
81. Trygga framtida dricksvattenförsörjning
82. Minska negativa effekter av värmebölja
83. Förorenade områden
84. Sprida information om och bekämpa invasiva arter
85. Vattenförsörjningsplan
86. Centrumplan för centralorten
87. Bevara grönstruktur
88. Översyn av regleringsrätter för dricksvattenförsörjning
89. Separering av dag- och avloppsvatten
90. Rådgivning i tillsyn

91. Översvämningskartering i flera vattendrag som går genom kommunens mindre orter
92. Riktlinjer för reservkraft
93. Informera om beskuggning vid vattendrag

Genomförandet av åtgärder följs upp vartannat år via Länsstyrelsen.

Förbundet har också tilldelats rollen klimatanpassningssamordnare (KAS) åt Nässjö kommun temporärt och kommer att vara sammankallande för temagrupp klimatanpassning. I Vetlanda kommun kommer rollen att finnas hos kommunen.

Krishantering

Målområde: *Kommunerna ska ha en bättre krishanteringsförmåga genom övning.*

Temagrupper och aktiviteter

Nässjö kommun

Basgruppen i Nässjö kommun består av kommundirektör, räddningschef, kommunikationchef och stabschef. Gruppen kan med kort varsel samlas och börja arbetet med krishantering som första sammankallande instans i kommunen vid en händelse. Basgruppen kan förstärkas med berörda medarbetare med sakkunskap för aktuell händelse. Basgruppen utgör temagrupp Krishantering.

Räddningschef deltar varje vecka i samverkansmöten inom F-samverkan som är det regionala samverkansorganet.

På grund av pandemin har övningsverksamheten varit begränsad under 2021. Kommunen deltog dock i den delregionala nödvattenövning som anordnades av Livsmedelverket tillsammans med deltagande kommuner i november 2021. Erfarenheterna visade att ett arbete med nödvattenplan och trygghetspunkter bör genomföras de kommande åren.

Vetlanda kommun

Basgruppen i Nässjö kommun består av kommundirektör, räddningschef, kommunikationschef och stabschef. Gruppen kan med kort varsel samlas och börja arbetet med krishantering som första sammankallande instans i kommunen vid en händelse. Basgruppen kan förstärkas med berörda medarbetare med sakkunskap för aktuell händelse. Basgruppen utgör temagrupp Krishantering.

Räddningschef deltar varje vecka i samverkansmöten inom F-samverkan som är det regionala samverkansorganet.

På grund av pandemin har övningsverksamheten varit begränsad under 2021. Kommunen deltog dock i den delregionala nödvattenövning som anordnades av Livsmedelverket tillsammans med deltagande kommuner i november 2021. Erfarenheterna visade att ett arbete med nödvattenplan och trygghetspunkter bör genomföras de kommande åren. Nödvattenplanen ska fastställas under 2022.

Förbundet har även utbildat merparten av Hydros fabriksledning samt hela koncernledningen i krisledning. Under hösten 2021 genomfördes 7 övningar med olika scenarion, med övningsledning från förbundet. Ett av dessa scenarion var ett avbrott i dricksvattenförsörjningen.

Särskilda händelser under året

Dödsbranden i Anneberg

Måndagen den 1 februari cirka halv åtta på kvällen larmar personer på Gullarpsvägen i Anneberg SOS Alarm om brand i byggnad. När Annebergs styrkeledare kommer fram till platsen är huset, en fristående villa med ett och ett halvt våningsplan, redan övertänt och det slår ut lågor från fönster och tak. Ganska snart beslutas om inriktning att släcka branden med utvändig släckning på grund av brandens omfattning.

Som mest arbetade under kvällen 25 räddningstjänstpersonal från Anneberg, Nässjö, Aneby, Eksjö och Jönköping med branden och polis och ambulans fanns även på plats. Vid elvatiden var branden till största delen släckt, varpå insatsen avvecklades och övergick i eftersläckning. Morgonen därpå avslutades räddningsinsatsen och efterbevakning inleddes.

I början av eftersläckningen påträffades en kropp i byggnaden. Polisen inledde en förundersökning om mordbrand eftersom det fanns misstankar om att branden var anlagd. Den omkomna personen kunde senare identifieras som den 68-åriga kvinna som bodde i huset.

Misstankar riktades tidigt mot fyra tonåringar som enligt den efterföljande rättegången hade trakasserat kvinnan på bussen och sedan följt efter henne hem där trakasserier fortsatte. Det hela eskalerade när en av tonåringarna, en 16-årig pojke, tände eld på en plastpåse i hallen och sedan tillsammans med de andra iakttog branden från en kulle med utsikt mot brandplatsen. 16-åringen dömdes för bland annat mord och mordbrand till fyra års slutet ungdomsvård. Två av de andra tonåringarna, en pojke och en flicka, dömdes för ofredande och brott mot lagen om skydd mot olyckor till ungdomsvård och ungdomstjänst i 40 timmar respektive ungdomstjänst i 50 timmar. Utredningen mot den fjärde tonåringen, en minderårig flicka, lades ned då hon inte misstänktes för något brott. Händelsen och rättegången fick stor uppmärksamhet i media, lokalt som på riksnivå.

Hampus Ragnar, insatsledare

Drunkningsolyckan vid Vallsjön

Vallsjön ligger rent geografiskt delvis i Nässjö kommun. Resurser från Nässjö kommun var delaktiga i krishanteringsarbetet där de bistod Sävsjö kommun.

Den 25 februari 2021 omkom fyra personer, varav en person var hemmahörande i Nässjö kommun, i en drunkningsolycka i Vallsjön. POSOM i Sävsjö aktiverades i ett tidigt skede under torsdagskvällen och tre personer var snabbt på plats för att ge stöd till de anhöriga. I samband med händelsen bildades en basgrupp som bestod av kommunstyrelsens ordförande, kommundirektör, räddningschef, kommunikationschef och ledningsfunktion POSOM. Basgruppen hade kontinuerlig kontakt för att kunna ge en kommunövergripande och samlad lägesbild till media och allmänhet.

Under fredagen öppnades både Vallsjö kyrka och församlingshemmet i Sävsjö i samverkan med Svenska kyrkan och kommunens POSOM-grupp. Där gavs möjlighet till samtal med stöd av personal från både kyrkan och POSOM-gruppen för de kommuninvånare som kände behov. Mötesplatserna hölls öppna under hela helgen och personal från de olika verksamheterna fanns på plats enligt schema. Samverkan och dialog fanns under hela händelsen även med Sävsjö vårdcentral, Bra Liv, som också ingår i POSOM-gruppen. Olyckan medförde ett stort massmedialt intresse. Tidigt under fredagen lyftes händelsen högt i nyhetsflödet. Efter att Issäkerhetsrådet beskrivit händelsen som "den värsta drunkningsolyckan i Sverige i mannaminne" ökade intresset från media ytterligare, inte bara i lokalmedia utan även riksmidia.

Under måndagen samlades basgruppen för att analysera och utvärdera insatsen ur kommunal synvinkel. Bedömningen var att händelsen hanterats korrekt och att anhöriga, allmänhet och media fått det stöd och den information som efterfrågats. Basgruppen avslutades därefter och deltagarna återgick i ordinarie verksamhet.

Pierre Klasson, kommunikationschef och Lillemor Hultqvist, biträdande socialchef Sävsjö kommun

Knivdådet i Vetlanda

Den 3 mars drabbades Vetlanda av ett fruktansvärt dåd som kommer sätta spår under lång tid. Sju personer blev knivskurna i centrala Vetlanda, de flesta med direkt livshotande skador. Mirakulöst nog överlevde alla offren. En ISF bildades för att hantera situationen. POSOM fick en central roll i arbetet och alla inblandade gjorde viktiga insatser.

Att hantera media blev en kris i sig och informationsspridningen var en stor utmaning. Alla gjorde ett mycket bra arbete. Tack vare rådiga ingripanden överlevde offren och gärningsmannen kunde gripas. Polisen gjorde en mycket bra insats och samarbete mellan polis och kommun fungerade mycket bra. Sjukvården gjorde också fantastiska insatser även om informationen till de anhöriga inte fungerade tillfredställande.

Den 30 juni delades hjärtan och diplom ut till de verksamheter som blev direkt inblandade i händelsen. Den person som vägledde polisen via 112 fick ett hjärta och Vetlandabon i allmänhet ett hjärta för att symbolisera alla goda och viktiga insatser. Den 9 september var offren i knivattacken inbjudna för att ge sin syn på händelsen, för att vi ska kunna lära oss och utveckla verksamheten ytterligare. Den tydligaste kritiken var brist på information till anhöriga, många gånger på grund av sekretesshinder och brist på kommunikation mellan framförallt kommun och region. Krishanteringsarbetet har utvärderats i särskild utvärderingsrapport.

Magnus Färjhage, kommundirektör

Skogsbränder inom Räddningsregion Sydöstra Sverige

Under juni var skogsbrandsvärdena alarmerande höga i hela vår region. De var på samma nivå eller högre än de värden som rådde i stora delar av Sverige under sommaren 2018. Onsdagen den 16 juni genomförde därför Inriktnings- och prioriteringsfunktionen (IPF) ett samverkansmöte mellan Räddningsregion sydöstra Sverige (RSÖS) samt länsstyrelserna. IPF tog även beslut att kontakta Försvarsmakten, polis, SMHI samt övriga samverkande myndigheter för att förmedla läget i stort, kopplat till rådande hotbild.

Torsdagen den 17 juni och fredagen 18 juni uppstod flera mark- och skogsbränder i vårt verksamhetsområde, flertalet av dem i Kalmar län. RäddSam F hanterade flera skogsbränder varav en större runt Lönneberga. Kalmar län jobbade med en skogsbrand söder om Kalmar och en kring Finnsjö i Mönsterås kommun. Ganska snart stod det klart att branden i Finnsjö spred sig och avancerade i vindriktning, vilket snabbt ledde till ett kritiskt läge. RSÖS beslöt då skapa en ledningsgrupp via IPF för händelserna med fokus på Finnsjöbranden. Branden i Finnsjö hanterades med släckande helikoptrar, skopande flygplan, Försvarsmakten, frivilliga och upp mot hundra brandmän från södra Sverige. När branden kontrollerats och sedan släckts hade det brunnit på en yta på tre kilometer gånger 400 meter i svår terräng med liten vattentillgång.

Samtidigt med släckning av branden i Finnsjö släcktes tre andra skogsbränder i Mönsterås samtidigt som det rådde ordinarie beredskap och arbete skedde med övriga inkommande larm. Personal från RäddSam F verkade i samtliga roller från IPF-funktion till brandmän under händelserna.

Efter de stora mark och skogsbränderna 2014 och 2018 har utredningar och reviderad lagstiftning fört fram att förmågan att hantera bland annat stora skogsbränder måste öka. Samarbetet i RSÖS och bränderna under sommaren 2021 visar på att vår förmåga att leda, tillföra resurser och ökad samverkan med andra aktörer har ökat. Detta har uppnåtts genom utökad kunskap och flera samarbetsavtal mellan räddningstjänsterna samt bland annat genom bildandet av RSÖS.

Jonas Petri, räddningschef

Knivskärningen på Brinellgymnasiet

Strax innan kl. 12.30 fredagen den 10 september fick stabschefen telefonsamtal från räddningschefen angående händelsen. Inom timmen var Nässjö kommuns BAS-grupp – det vill säga räddningschef, kommunikationschef, stabschef och kommundirektör – fysiskt på plats i stadshuset för att orientera sig om läget. Strax därefter kallaes även barn- och utbildningschefen in till BAS-gruppens samling. Snabbt konstaterades att Brinellgymnasiets krisledning hanterade läget tillfredsställande och att det inte fanns någon anledning för den kommunövergripande krisledningen att ta över ansvaret för händelsen.

Den kommunövergripande krisledningen tog rollen av stödjande och avlastande. Frågor som hanterades var omfattningen av stöd från POSOM. Krisledningen samordnade aktörerna och säkerställde att det fanns möjlighet till och lokaler för avlastande samtal under fredag, lördag och söndag på fritidsgården Connection samt att vuxennärvaron på Brinellgymnasiet förstärktes under efterföljande vecka. Krisledningens verksamhet utvecklades en vecka efter själva händelsen.

Cecilia Gerhardsson och Malena Tovesson, stabschef och kommundirektör

Dödsolyckan i Lindshammar

Den 23 september inträffade en trafikolycka på gränsen mellan Jönköpings och Kronobergs län. Fem personer var inblandade i olyckan, varav fyra ungdomar på väg till en fotbollsmatch i Kalmar där de skulle se Kalmar FF - AIK. POSOM blev larmade av SOS under eftermiddagen som i sin tur kontaktade Missionskyrkan för att öppna upp deras lokal. Av de drabbade omkom tre av de fyra ungdomarna. Det fanns ett behov av POSOM på flera platser i kommunen vilket gjorde att hjälp från andra resurser i kommunen och POSOM i Nässjö togs till. Vissa medlemmar i POSOM stöttade polisen vid kontakt med anhöriga medan andra tog emot cirka 200 ungdomar i Missionskyrkan. De hade öppet i Missionskyrkan fram till midnatt.

En erfarenhet man tagit med sig från knivdådet var att ta hjälp av kommunikationsavdelningen då det var stort intresse från media. Det stora intresset från media förstärktes av att ungdomarna var fotbollssupporters och AIK valde dagen efter att upprätta en minnesstund vid sin hemmaarena. Flertalet andra klubbar och fotbollsprofiler uttryckte sorg.

Utifrån erfarenheter från knivdådet deltog även POSOM i kommunens krisledningsgrupp från början. Detta resulterade i att POSOM fick stöttning av ytterligare stödpersoner, både från socialförvaltningen och skolan dagen efter olyckan. Även Njudungsgymnasiet, dit ungdomarna hade anknytning, upprättade en krisledning på skolan. POSOM hjälpte även till att ordna med vårdkontakter till de drabbade familjerna och andakt med en präst från Svenska kyrkan. Fritidsgården Vattenverket hölls öppen för alla ungdomar. POSOM höll återigen öppet fram till midnatt dagen efter olyckan och kommunen flaggade på halv stång utanför stadshuset och Njudungsgymnasiet. Måndagen efter olyckan hölls en minnesceremoni på Njudungsgymnasiet.

Helen Karlsson, POSOM-samordnare

Oroligheter bland ungdomar

I mitten av oktober uppmärksammades att det fanns en del oroligheter kring en grupp av unga i Vetlanda. Oroligheterna visade sig bland annat vid Withalaskolan och vid fritidsgården Vattenverket. Vid Withalaskolan yttrade det sig bland annat genom att elever utlöste brandlarmet vid ett flertal tillfällen och det stökades i korridorer och i allmänna ytor. I slutet av oktober träffades berörda förvaltningar tillsammans med räddningstjänst och polis i syfte att samordna förebyggande och åtgärdande insatser för att stäva oroligheterna och öka möjligheten till trygghet och studiero.

I början av november inträffade en allvarlig händelse i skolan som skapade stor oro bland elever, personal och allmänhet. En ISF-grupp bildades under ledning av kommundirektören. Skolan upprättade en handlingsplan mot hot och våld med insatser på organisations, grupp- och individnivå. Handlingsplanen omfattade bland annat:

- Utökning av personal
- Förstärkning av ledningsorganisationen
- Installation av övervakningskameror
- Utökad värdegrundsarbete genom temaveckor, föreläsningar med mera
- Framtagande av drogpolicy
- Narkotikasök
- Utökad samverkan med socialtjänstens fältassistenter samt information från socialtjänsten till skolans personal
- Konsekvenssamtal

Räddningstjänsten bidrog genom att finnas på plats med personal på skolan, i syfte att öka tryggheten. Insatsen påbörjades direkt efter händelsen och pågick fram till att läget bedömdes lugnt och tryggt. Uppföljningen av insatsen visar att både elever och personal upplevt att räddningstjänstens personal bidragit till ett lugn på skolan.

Vidare har en utbildning kring hotfulla situationer genomförts med skolpersonalen av räddningstjänstens instruktörer. Syftet med utbildningen var att informera om aktuell lagstiftning, att visa på hur tidiga tecken på aggressivitet och hotfullhet kan uttryckas av människor, samt hur man kan/bör agera för att avvärja och lugna ner hotfulla situationer. Utbildningen engagerade medarbetarna och blev också ett tillfälle för att lyfta gemensamma svåra frågor kring hot och våld.

Ann Ljungström, verksamhetschef Barn- och utbildningsförvaltningen och Jacob Freij samt Anna Karlsson, rektorer

Covid-19 i Nässjö kommun

Under 2021 fortsatte Coronaviruset att grassera, vilket innebar en fortsatt hög aktivitet inom Nässjö kommun. Den lokala informations- och samordningsfunktionen har under lejonparten av året träffats varje måndag. Under en period under senhösten, då restriktionerna fasades ut, glesades mötena ut till en gång varannan vecka, men under december då ny virusvariant ökade smittspridning åtgick gruppen till möten varje vecka.

I perioden under året har Nässjö kommun haft en relativt hög smittspridning. Totalt har, från utbrottens början till och med vecka 51 2021, 4 226 kommuninvånare varit bekräftat smittade av coronaviruset.

Stort fokus har under året ägnats vaccinationsarbetet. Socialförvaltningen började redan i slutet av 2020 att vaccinera boende inom särskilt boende. Under 2021 fortsatte detta arbete i samverkan med Nässjö vårdcentral. Under hösten påbörjades också vaccination av barn ned till tolv års ålder. Detta

vaccinationsarbete genomfördes av Region Jönköpings län i samverkan med elevhälsans medarbetare.

I slutet av 2021 hade 82 procent av befolkningen i Nässjö kommun fått två doser vaccin, vilket är något lägre än den genomsnittliga vaccinationsgraden i länet. Via Nässjö lärcenter har ett omfattande arbete gjorts för att försöka påverka människor som de möter i sin verksamhet inom bland annat SFI, att vaccinera sig. Arbetet ger sakta men säkert effekt och ökar vaccinationsgraden successivt i kommunen.

Nässjö kommun har i sin verksamhet följt de restriktioner som regering och folkhälsomyndighet rekommenderat och beslutat. Kommunen har varit representerad i de olika nätverk på länsnivå som arbetet med pandemifrågor, i den regionala informations- och samordningsfunktionen samt i det regionala rådet.

Cecilia Gerhardsson och Malena Tovesson, stabschef och kommundirektör

Covid-19 i Vetlanda kommun

Arbetet har under 2021 huvudsakligen samordnats via lokal ISF som haft möte en gång i veckan. Under juli glesade vi ut till varannan vecka. Den 13 oktober beslutade vi pausa lokal ISF. 8 december startade vi upp igen utifrån signaler om ökad spridning från regionalt håll. I lokal ISF har följande personer ingått förvaltningschef och medicinskt ansvarig sjuksköterska från vård och omsorg, förvaltningschef barn och utbildning och sjuksköterska med ledningsansvar för skolhälsovården, räddningstjänst, måltidsservice, HR, kommunikation, stab och krisledning.

Kommunens tjänstemannaledningsgrupp har haft en stående information vid sina möten.

Arbetet har till stor del handlat om att fånga upp frågor från verksamheten, besluta om hantering och kommunicera med medarbetare och allmänhet. Representant från ISF har också deltagit på regional ISF och regionala krishanteringsråd och fört beslut och information vidare. Kommunen har också haft god representation i andra nätverk som varit aktiva under pandemin.

Kommunikationsnätverket i länet är kanske det tydligaste exemplet men kultur- och fritidschefsnätverk, HR-chefsnätverk och kommundirektörsnätverk och har också varit viktiga.

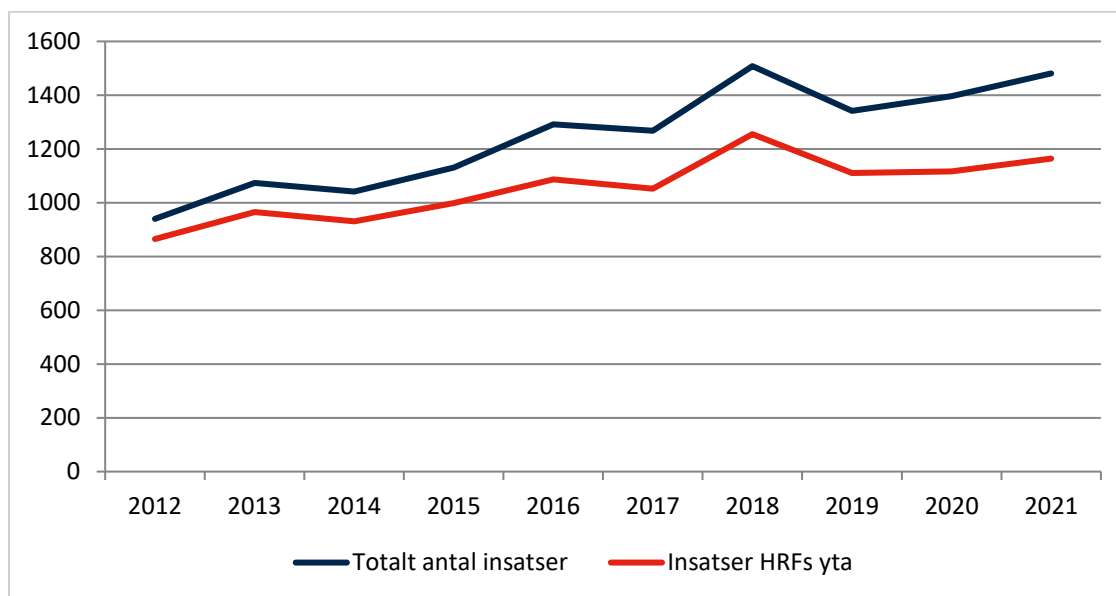
Förutom lägesavstämningar har insatser för att öka vaccinationsgraden varit mest i fokus.

Magnus Färjhage, kommundirektör

Insatsarbete

Sammanfattning

Totalt larmades Höglandets räddningstjänstförbund ut på 1 481 insatser under 2021 vilket är en ökning med 85 insatser (cirka sex procent) jämfört med 2020.

Figur 15, antal utlarmade insatser under 2021. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik

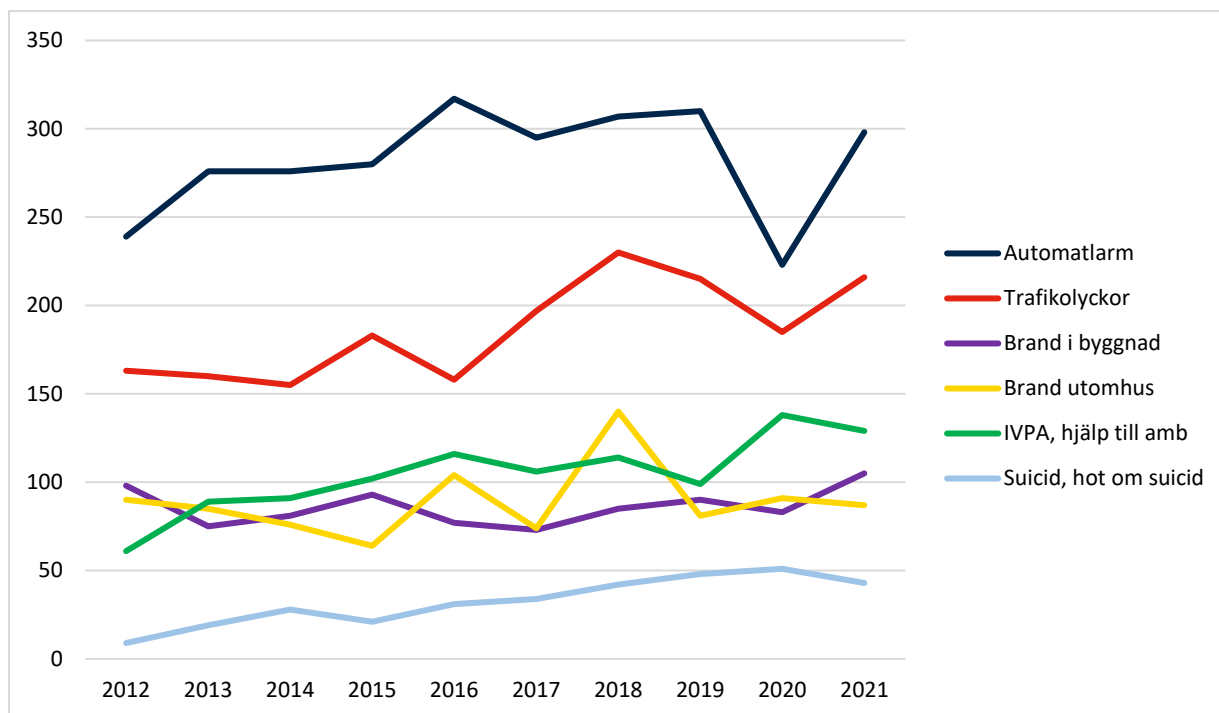
Inom förbundets kommuner Nässjö och Vetlanda larmades HRF ut på 1164 insatser, vilket är en ökning med 47 insatser från 2020. Fördelningen mellan kommunerna under 2021 var 633 insatser i Nässjö (626 år 2020) och 531 insatser i Vetlanda (491 år 2020). Vad det gäller insatser till övriga kommuner så åkte förbundet till följande antalet insatser:

- Sävsjö – 191 insatser
- Jönköping – 43 insatser
- Eksjö - 25 insatser
- Aneby - 13 insatser

Totalt åkte HRF på 317 insatser till annan kommun vilket är en ökning med 38 insatser.

Jämförelse mellan 2020 och 2021:

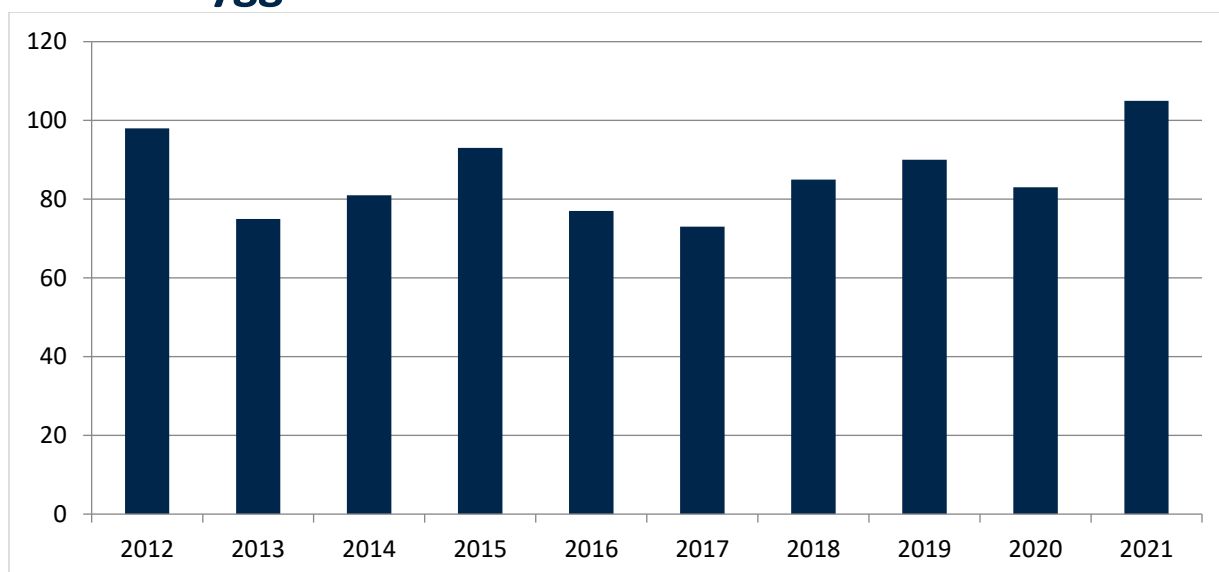
- Ökat antal insatser till andra kommuner.
- Ökat antal insatser i Vetlanda kommun.
- Något ökat antal insatser i Nässjö kommun.
- Brand i byggnad har ökat under året.
- Trafikolyckorna har ökat under året.
- Brand ej i byggnad har minskat något, främst bränder i fordon.
- En person omkommen av brand under året.
- Fem personer omkom i trafikolyckor varav tre strax utanför länsgränsen.
- Fyra personer omkom i druckningsolyckor.
- Larm om suicid eller hot om suicid har minskat.
- Utsläpp farligt ämne och begränsat läckage av drivmedel/olja har minskat.
- Antalet olyckor med lastbilar har ökat under året.
- Cirka 10 procent av de automatiska brandlarmen var skarpa händelser.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Automatlarm	239	276	276	280	317	295	307	310	223	298
Trafikolyckor	163	160	155	183	158	197	230	215	185	216
Brand i byggnad	98	75	81	93	77	73	85	90	83	105
Brand utomhus	90	85	76	64	104	74	140	81	91	87
IVPA, hjälp till amb	61	89	91	102	116	106	114	99	138	129
Suicid, hot om suicid	9	19	28	21	31	34	42	48	51	79

Figur 16, larm fördelat på insatstyp under 2021. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik

Brand i byggnad

Figur 17, antal larm om brand i byggnad per år 2012-2021. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik

Vid 105 tillfällen har larmet gällt brand i byggnad, fördelat på 53 i Nässjö samt 52 i Vetlanda kommun. Antalet larm om brand i byggnad till annan kommun under 2021 var 44. En person omkom

i en anlagd brand under året och två personer avtransporterades till sjukvård på grund av brand i byggnad.

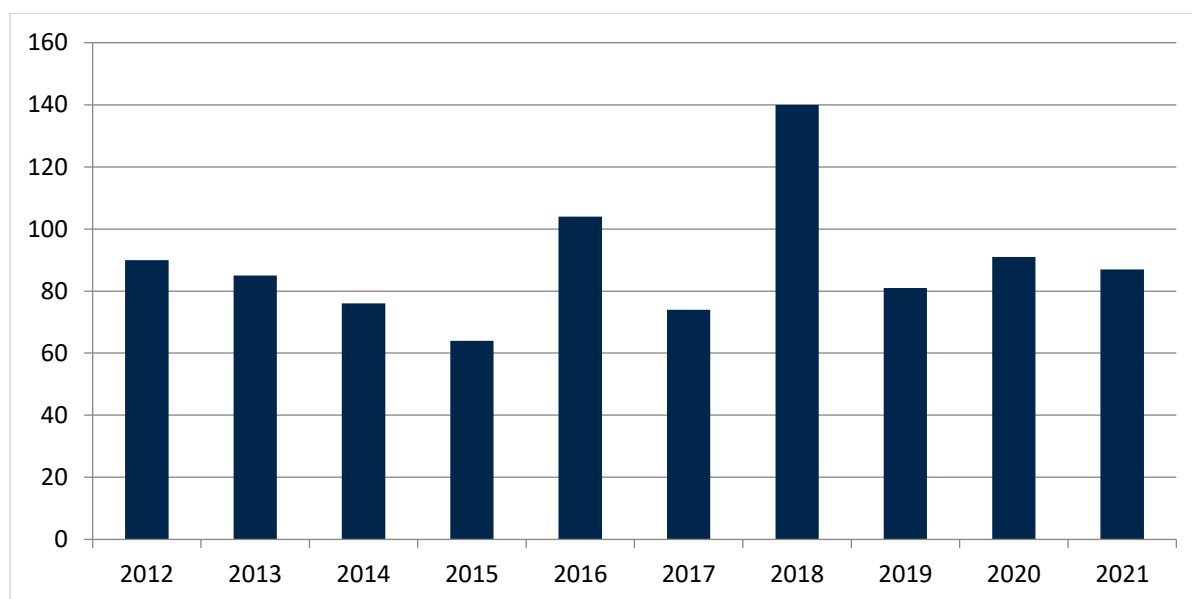
De större bränder som varit under året är bland annat industribränder i Kvillsfors och Ekenässjön. Större ladugårdsbränder har varit i Barkansjö, Katteryd och Lövås. Större villabränder har det varit bland annat i Anneberg och Vetlanda.

29 av larmen till brand i byggnad har larmats av ett automatiskt brandlarm och tack vare larmet har skadorna blivit små vid dessa händelser. Vidare kan man utläsa att av de 105 insatserna till brand i byggnad så var branden i 58 fall redan redan släckt eller hade slocknat vid räddningstjänstens framkomst.

Gällande orsaker kan man konstatera att 13 av bränderna var eldstadsrelaterade vilket är en ökning med 13 från föregående år. 24 bränder var köks- och spisrelaterade, vilket är en ökning med elva från föregående år.

Vad det gäller bränder inom industri så var det 13 inom Vetlanda och sju inom Nässjö kommun. Totalt är det en ökning med två jämfört med föregående år.

Brand utomhus

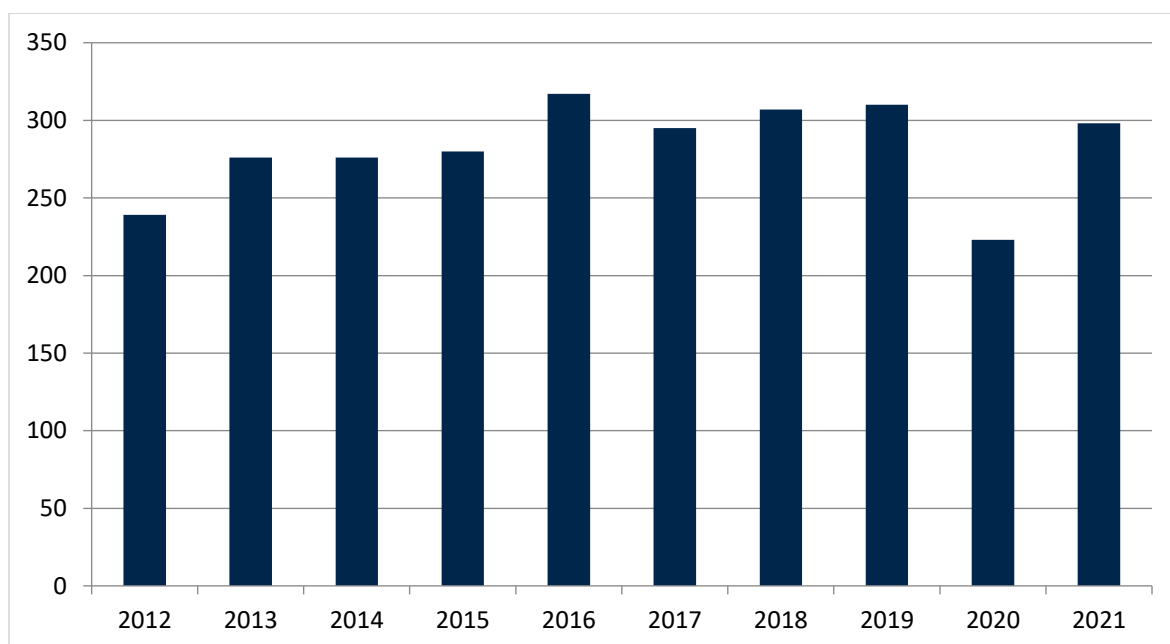
Figur 18, antal larm om brand utomhus per år 2012-2021. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik

87 insatser gjordes gällande brand utomhus, fördelat på 52 i Nässjö och 35 i Vetlanda kommun. 32 av dessa insatser gällde bränder i skog och mark och 25 gällde brand i fordon, vilket är en minskning med 14 larm om brand i fordon från 2020.

Sommaren började med höga brandriskvärden och en stor skogsbrand utbröt i Mönsterås där HRF bidrog med både personal och fordon. I Vetlanda var det även en större brand på avfallsanläggningen i Flishult under hösten.

Till andra kommuner åkte HRF på 32 insatser varav tolv skogsbränder.

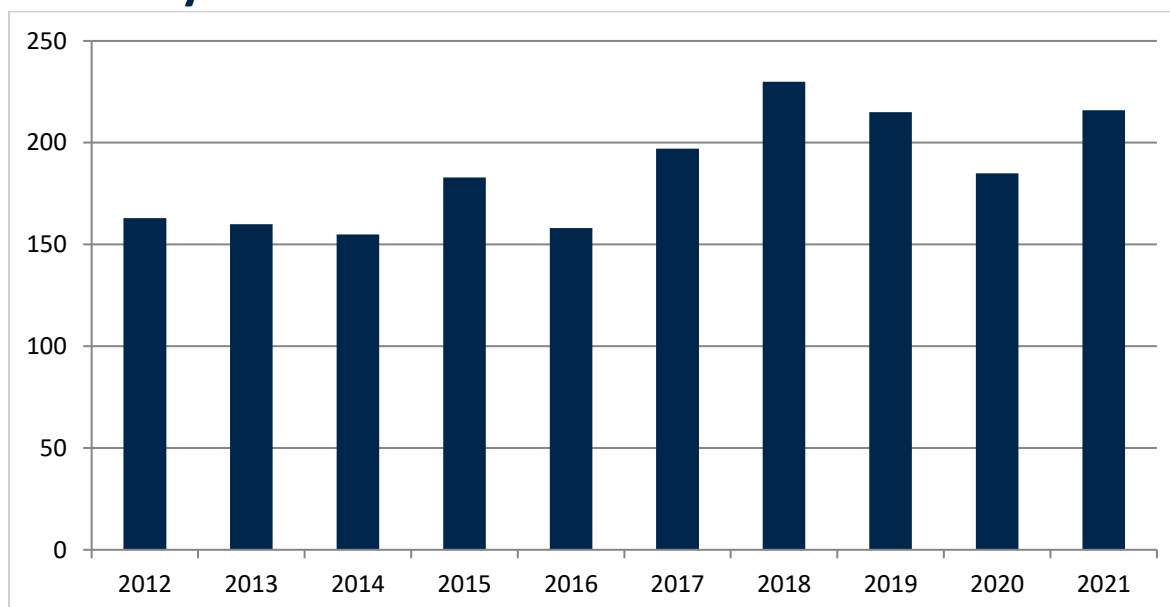
Automatiska brandlarm

Figur 19, antal automatlarm per år 2012-2021. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik

Förbundet åkte på 298 automatlarm som ej var brand. Totalt åkte personal på 332 larm, då inräknat 29 brandtillbud och övriga skador. 147 av larmen var i Nässjö och 151 i Vetlanda kommun. Totalt finns 337 larmanläggningar som har avtal med HRF. Cirka tio procent av de automatiska brandlarm som utlöses är alltså skarpa händelser.

Trafikolyckor

Figur 20, antal trafikolyckor per år 2012-2021. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik.

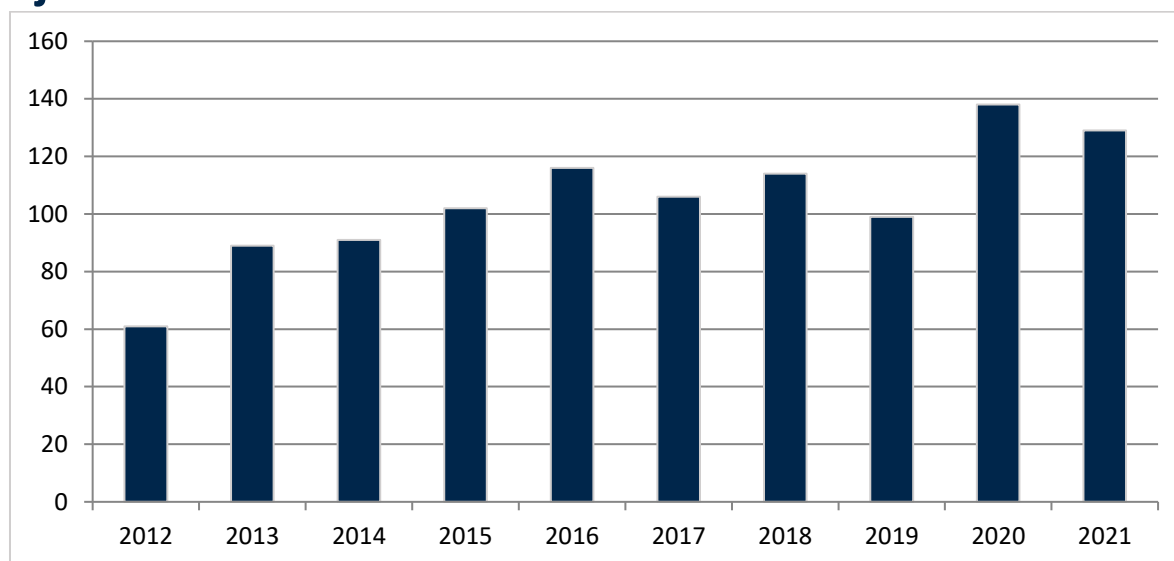
Av de 216 trafikolyckor som larmades ut inom HRF:s område var 127 i Nässjö (en ökning med 18) samt 89 i Vetlanda kommun (en ökning med 13 från 2020). Till andra kommuner åkte HRF på ytterligare 81 insatser. Av samtliga 216 trafikolyckor var 144 utan personskador.

Två personer har omkommit vid olyckorna och 65 personer har avtransporterats för sjukvård. 219 personbilar, 30 lastbilar, två bussar, fyra motorcyklar och åtta mopeder har varit inblandade i olyckorna.

Trafikolyckor med vilt har under året ökat till 22 jämfört med 18 år 2020. Olyckor med oskyddade trafikanter såsom gående och cyklister har minskat till sex jämfört med elva stycken 2020. Inom tätorterna har det skett 31 olyckor i Nässjö (en ökning med fem), 17 i Vetlanda (en ökning med två). De vägar där det inträffar flest olyckor inom förbundets område är väg 31 med 24 insatser (en ökning med en händelse) samt 31/40 inom Nässjö kommun med 31 insatser (en ökning med sex händelser).

I en av olyckorna strax utanför länsgränsen vid Lindshammar omkom tre ungdomar i en frontalkrock mellan två personbilar. HRF bidrog med resurser från Korsberga samt Vetlanda för att hantera trafikolyckan samt utsläpp av drivmedel tillsammans med resurser från Räddningstjänsten östra Kronoberg. Efteråt samlades personal från HRF samt RÖK för att ha en genomgång av olyckan. Några dagar senare genomfördes även ett uppföljningsmöte. Personal från POSOM i Vetlanda arbetade intensivt under flera dagar efteråt, där även räddningstjänsten medverkade. Personal från Länsstyrelsen i Kronobergs län genomförde en utvärdering tillsammans med deltagande organisationer för att definiera åtgärder som kan förbättra hantering och samordning.

Sjukvårdslarm

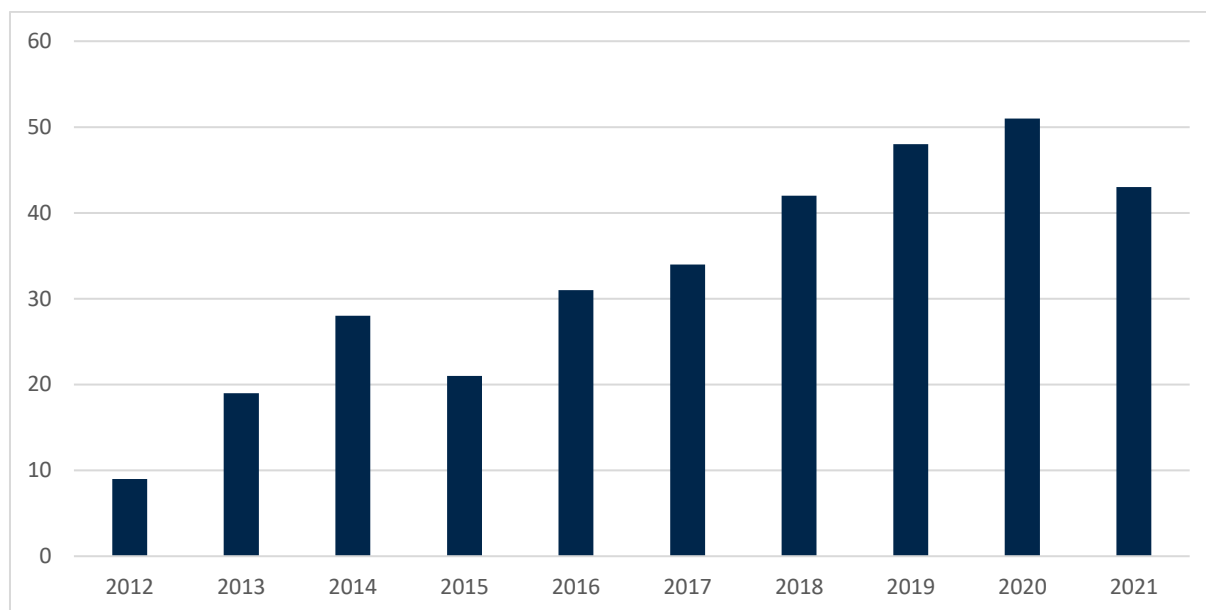
Figur 21, antal sjukvårdslarm per år 2012-2021. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik

Sjukvårdslarm inklusive hjärtstoppslarm har ökat kraftigt senaste åren, dock ses en liten minskning under 2021 jämfört med 2020. Totalt var det 129 larm och av dessa har räddningstjänsten vänt innan framkomst i tre fall.

Fördelningen under 2021 var 76 larm i Nässjö kommun och 53 larm i Vetlanda kommun. Bland annat har det varit några larm som klassas som PDV-händelser (Pågående dödligt våld). Ett exempel på en sådan var händelsen i Vetlanda där sju personer knivskars och räddningstjänsten åkte med mycket personal, där insatsen troligtvis bidrog till att ingen omkom vid denna händelse. Totalt var 81 av larmen hjärtstoppslarm.

Skyddsutrustning har använts enligt gemensam rutin för Covid-19 inom RäddSam F sedan i mars 2020.

Suicid och hot om suicid

Figur 22, antal larm om suicid eller hot om suicid per år 2012-2021. Källa: Räddningstjänstens insatsstatistik

Totalt inkom 43 larm till suicid eller hot om suicid under 2021. Detta är en minskning med nio larm från 2020. Fördelningen mellan kommunerna var 25 larm i Nässjö (35 år 2020) och 18 larm i Vetlanda (16 år 2020).

Utsläpp farligt ämne

Antalet insatser med utsläpp farligt ämne samt begränsat läckage av drivmedel/olja minskade med sju till 52 insatser under 2021. Fördelningen mellan kommunerna var 32 larm i Nässjö och 20 i Vetlanda.

Drunkning

Under 2021 har det varit två drunkningslarm jämfört med ett larm under 2020. Vid den tragiska isolyckan i Vallsjön omkom fyra personer.

Övrigt

Av övriga händelser som räddningstjänsten larmats ut på kan nämnas 33 larm om lyfthjälp (48 larm år 2020), fem larm om nödställd person, sex larm om djurräddningar, nio larm om vattenskador och 17 larm om vattentransporter.